No. 1367 — 185[illegible]

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is ƒ 5,00; voor de buitensteden ƒ 6,00; franco door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden*, enz. FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

ZATURDAG, 18 OCTOBER.

Bij dit Nummer behoort een Bijvoegsel.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen ƒ 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents per regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 17 October.

In ons N°. van den 15 Februarij ll. vestigden wij de aandacht op de strekking van eene nieuwe soort van volks-literatuur, die [illegible] eene energie, te hevig om lang te kunnen aanhouden, onder alle standen van de bevolking der hoofdstad verspreid werd. Die volks-literatuur ging uit van den *Vriend van Armen en Rijken*, wiens beginsel ten aanzien van 't godsdienstige aldus luidde: »Langs verschillende wegen kan men tot God naderen." [Langs den weg der openbaring en ook daarbuiten.] »Allen, die God zoeken met geheel hun hart, met geheel hun verstand, met geheel hunnen wil, met hun gansche wezen, in smart en vreugde, in armoede en rijkdom, bij dag en bij nacht, zullen God eenmaal vinden." [Al zijn 't ook Heidenen of Mahomedanen.] »Want God is nabij elk die Hem zoekt." Dat beginsel, vooral in verband beschouwd met de geheel ongedecideerde daaraan toegevoegde ontwikkeling, was zuiver deistisch; weshalve wij ons verpligt gevoelden, aan het slot van ons artikel, onze overtuiging betreffende die nieuwe volks literatuur in de volgende woorden uit te spreken: »Blijkens de godsdienstige beginselen van den *Vriend van Armen en Rijken*, wordt er voor alle positieve godsdiensten en, bij gevolg, voor de gansche maatschappij, die zonder godsdienstige beginselen geen fondament heeft en in de lucht hangt, geen gevaarlijker geschrift uitgegeven dan de heden besproken en alom hier ter stede verspreide *vliegende blaadjes* zijn."

Wat sinds dien tijd het lot is geweest van den *Vriend van Armen en Rijken*, weten wij niet. Geene zijner verdere publikatien kwam ons onder de oogen. Alleen vernamen wij dat hij voortging tot het publiek te spreken. Nu een paar dagen geleden zijn wij echter tot eene hernieuwde kennismaking gebragt geworden. Voor een paar dagen namelijk gewerd ons, van eene verpligtende hand, een exemplaar van den *Vriend*, geteekend N°. XIII—2 en ten opschrift voerende: *Prins Willem van Oranje*. Deels belangstelling in het onderwerp, anderdeels belangstelling in den man, die zich aan dat moeijelijke onderwerp gewaagd had en met wien wij eenmaal te zeer bekend waren geworden, om het door hem geschrevene onopgemerkt te kunnen laten, deden ons de lezing der acht bladzijden onvoorwaardelijken lofspraaks zonder verwijl ten einde brengen.

Wij mogen niet ontveinzen, dat die lezing ons met een gevoel van medelijden vervuld heeft. Dat men aan den man, dien men tot elken prijs verheerlijken wil, alle goede eigenschappen afziet en ze in een schitterend licht stelt — wie zal 't wraken, wie zal 't wraken, al mogt het ook zijn dat daardoor aan de waarheid van het karakter eenigermate ongelijk werd gedaan? Het is toch niet zonder reden, dat vooringenomenheid blind geheeten wordt. Doch, hoe inschikkelijk wij ook voor de opwinding der vooringenomenheid zijn — zoo ver mag zij echter nooit gaan, als die des *Vriends* ten opzigte van den door hem bijna aangebeden Prins van Oranje gegaan is. Gaat zij zoo ver; is 't haar om 't even welke resultaten de historische kritiek heeft opgeleverd; is zij er aan toe om slechts oogen te hebben en voor niets anders oogen te hebben dan voor het voorwerp harer vereering; is niets schoon, heerlijk, verrukkelijk dan hij en hij alleen, en is alles slecht, boos, gruwelijk en afschuwelijk, wat hem ooit hinderlijk was en zich ooit tegen hem dorst verzetten; is zij er over heen om historisch regt van revolutionnair geweld te kunnen onderscheiden; is het denkvermogen in die mate ontsteld, dat in hare schatting de handhavers des regts slechts vuige geweldenaars zijn, terwijl in de voorstanders des gewelds de vereerders des goeden regts door haar geprezen worden — dan durven wij niet zeggen met welken naam zulk eene vooringenomenheid verdient gequalificeerd te worden, maar zooveel is dan ten minste zeker, dat zij op de ergerlijkste wijze aan de historische waarheid geweld zal doen.

Zulk eene vooringenomenheid nu is die des *Vriends van Armen en Rijken*. Voor hem is 't, alsof de historische kritiek zich nimmer met het tijdvak van den opstand der Nederlanden tegen hunnen wettigen landsheer had bezig gehouden; voor hem is 't, alsof de wettige Graaf niets was dan een dwaze en, hoogst genomen, beklagenswaardige dweeper; voor hem is geen woord zoetvloeijend genoeg, om de deugden en edele hoedanigheden van het voorwerp zijner genegenheid, naar waarde uit te drukken; voor hem is 't, alsof de heer Bakhuizen van den Brink nooit geschreven had: »de EENHEID, waartoe al de daden van de hoofden van den opstand zijn terug te voeren, is, niet hartelijke liefde voor de hervorming, maar *kerk- en priesterhaat*," en alsof door die woorden de adulatorische school niet gewaarschuwd was geworden, hare jubelzangen op den gelukkigen en half vergoden aanvoerder van den opstand tegen het wettig gezag, een toontje lager te stemmen.

Niet echter dat de *Vriend* geheel ontkennen wil dat er aan Willem van Oranje wel, als men 't noemt, een steekje los was; zelfs gaat hij zoo ver van te erkennen dat opregtheid niet zijne hoofddeugd was. Maar hoezeer is dat niet te verontschuldigen? Werd hij niet opgevoed »aan het bijna middeleeuwsch hof van Karel V," en weet men niet hoe het daar aan die »middeleeuwsche" hoven toeging, aan dat van Karel den Groote, bijv., en aan dat van den Roomsch-Koning Willem II, en vooral aan dat van den H. Lodewijk? En, aan dat »bijna middeleeuwsche hof" opgevoed, waar hij den invloed ondergaan had van »de daar heerschende losheid der onzedelijkheid," hoe kon het anders of hij moest aan »onopregtheid" schuldig worden? Elke vrolijke Frans immers is *per se* een Machiavellist! Losheid van zeden stemt toch zoo geheel van zelf tot onopregtheid! En, daarenboven, waren niet *allen*, die aan dat »bijna middeleeuwsche hof" leefden, onopregt!

»De feilen der jeugd en van den eersten mannelijken leeftijd" worden derhalve door den *Vriend* niet geheel ontkend; hij gaat zelfs verder en [illegible] toe, dat zijn held niet beter was dan »de meesten (!) van zijnen tijd." Wil men nog meer? Welnu, dan zal hij u toegeven, dat Oranje in den aanvang zijner loopbaan »inzonderheid eigen grootheid beoogde en als Stadhouder des Konings zich door dubbelhartigheid en sluwheid in diens gunst zocht staande te houden." Doch wat bewijst het tegen Oranje, dat hij van groote »dubbelhartigheid en sluwheid" in zijn gedrag tegenover Philips blijk gaf? »Hij had immers in zijn hart te veel liefde tot regt, en in zijn hoofd te veel verstand om te blijven, die hij was, toen de gebeurtenissen des tijds hem gevoel gaven van het onregt dat gepleegd werd, en het licht der waarheid hem helder in de oogen blonk;" en toen werd hij immers de Geloofsheld bij uitnemendheid! — Neen, antwoordt de heer Bakhuizen van den Brink, met de bezadigdheid van den criticus, neen, dat, een Geloofsheld, was hij nooit. Wel »bij den Koning ter eenre," wel bij de Hervormden ter andere zijde, waren geloof en geweten in het spel; maar Bergen, Hoorne en Oranje beschouwden de zaak slechts uit een *staatkundig* oogpunt." Geen »hartelijke liefde voor de hervorming" bezielde hen; eigenlijk werden zij niet eens gedreven door staatkundige beginselen of staatkundig belang; het eigenlijk motief van hunne daden was »geld, geld en nogmaals geld;" »geld was de noodzakelijke voorwaarde hunner werkzaamheid." Zoo antwoordt de heer B. v. d. B. en wat hij zegt, bewijst hij. Wat echter zou zich daaraan eene krasse vooringenomenheid, als die des *Vriends*, storen! Eenmaal heeft hij zich in 't hoofd gezet dat Oranje een Geloofsheld was; en — Oranje eens een Geloofsheld, altijd een Geloofsheld!

Tegenover Graaf Philips III — de *Vriend* noemt hem altijd »den *Spaanschen Koning*; met betrekking echter tot de Nederlanden kennen wij geen Spaanschen Koning, maar wel den zoon van den Gentschen burger, den Graaf Philips III — tegenover dien Graaf voegt een Geloofsheld dan ook wel het best. Want wat was het hoofdgebrek van dien Graaf? Dat hij, »als ware Godsdienst alleen erkende de Roomsche Kerk!" Zoo dom, armen en rijken, ook Roomsche armen en rijken, zoo dom was die Graaf, dat hij de Roomsche Kerk voor de alleen ware godsdienst erkende; dat hij voorbijzag dat alle godsdiensten ware godsdiensten zijn! Daarbij kwam nog, dat die »bijgeloovige vorst meende, dat godsdienstige gevoelens met geweld kunnen gedwongen worden" (gedwongen? wij begrijpen niet goed), van »welke domme en dwaze meening de bloedplakaten de noodwendige gevolgen waren." Was hij die zich tegen de »domme en dwaze staatkunde" van zoo »bijgeloovig eenen vorst" verzette, dan ook niet van zelven een Geloofsheld? — En nu, mag de heer B. v. d. B. en de gansche historische wetenschap daar tegen opkomen, zoo luide het hun goeddunkt, — de *Vriend* gaat van zijne eenmaal gemaakte veronderstelling niet af; Oranje is en is niet anders dan een godsdienstijveraar!

Wat zullen wij er van zeggen? Wat zeggen van de listige onderscheiding van godsdienst en uiterlijke Kerk? wat zeggen van de booze insinuatie, alsof er vóór Graaf Philips III hier te lande geene plakaten op het stuk van godsdienst bekend waren? wat zeggen van de »trouwe" godsdienstbelijdenis van Oranje, die nu eens katholijk en protestantsch te gelijkertijd, later luterschgezind en eindelijk calvinistisch was? wat zeggen van zijne »wijze raadgevingen aan den vreemden Vorst" — aan den »vreemden Vorst," zegt de *Vriend*; wie echter was in Nederland meer vreemd? de zoon van den burger van Gent, en wettige landsheer? of de Dillemburger »van Duytschen, Duytschen bloet?" — wat zeggen van die »stille belijders van Christus," waaronder de geschiedenis ons vooronderstelt de beeldstormers te verstaan? wat zeggen van den »strijd voor waarheid en regt," van die »onschuldig verdrukten," van die »onderdrukte Nederlanden," van die »Spaansche dwingelandij," van die bescherming van Oranje aan de vervolgde Roomschgezinden gegeven — Musius, hoort gij het in uw graf! — wat zullen wij er van zeggen en van dat kunstig gekleurd tooneel, eerst van den aanslag te Antwerpen, waar nog zooveel van te zeggen valt, en vervolgens van 's Prinsen dood? wat zeggen.... doch staken wij het vragen. Hadden wij iemand tegen over ons, die meer prijs [illegible] op de historische waarheid dan op de, trots alle kritiek, van geslacht tot geslacht voortgeplante verdichtselen eener vooringenomen phantasie — ongetwijfeld dat het dan noodig en nuttig mogt geacht worden de verkeerde opvattingen en voorstellingen van den zoodanige aan de thans naauwkeurig gekonstateerde feiten ter toetse te brengen. Wie echter, ten gevalle der volksvooroordeelen, zich onledig houdt met het vertellen van historietjes, bij welker zamenstelling zonder eenige kritiek te werk is gegaan, heeft die op ernstige wederlegging aanspraak? Wij meenen te kunnen volstaan met ons te beklagen over de ontrouw door hem aan de historische waarheid, die een elk heilig behoort te zijn, gepleegd, en met te vragen of hij, welke dienaangaande, wetens en willens, het volk op een dwaalspoor brengt, zich wel den naam van *Vriend van Armen en Rijken* mag aanmatigen?

De aftreding van een gedeelte van het Sardinisch kabinet wordt nog druk besproken, en vooral de oneenigheid tusschen de ministers Cavour en de Foresta. De eerste is, zoo als men weet, de Engelsche politiek toegedaan, de ander is een loijale Katholijk. Men wil uit eenige goede voorteekens opgemaakt hebben dat er thans meer kans bestaat dan vroeger om een konkordaat met den H. Stoel te sluiten. Mogen de brave Katholijken van Piemont zich hierin niet vergissen!

De heer Magne, lid van het kabinet der Fransche Republiek heeft, volgens de *Echo du Mont-Blanc*, tijdens zijn verblijf te Turijn, aan de Sardinische ministers, met wien hij een onderhoud heeft gehad, menige harde waarheid doen hooren. Hij verweet hun, dat zij hun bestuur hadden aangevangen met vonnissen, door exceptioneele regtbanken geveld tegen twee achtenswaardige Prelaten; hij bragt hun onder het oog dat de invloed der geestelijkheid het compas en de grondslag is van elke burgerlijke maatschappij; voorts dat geheel Europa eene spoedige ten einde brenging van het geschil met den H. Stoel van hen verwachtte, want dat ieder genoegzaam wist, dat de beschuldigingen die men tegen het pausselijk bestuur inbragt, slechts hersenschimmig en uit de lucht gegrepen waren; dat geen bestuur in Italie zoo krachtig was als dat van Napels, en geen zoo vaderlijk en regelmatig als dat van den Kardinaal Antonelli; dat het Sardinisch ministerie zich zulke voorbeelden voor oogen moest stellen, en niet langer eene gevaarvolle vrijheid mogt gedoogen, die het

land herschept in eene ware stookplaats van burgerlijke twisten en oorlog met het buitenland.

»Het is te betreuren, zegt de *Echo*, dat de heer Magne de gelegenheid niet heeft gehad het volk te bestudeeren. Hij zou dan gezien hebben dat de regering ongestoord voortgaat met een doel na te jagen, dat, zoo zij het bereikt, haar ongetwijfeld de overwinning op de ordelievende partij zal doen behalen; dit doel is namelijk, den volksgeest te bederven, en de godsdienst in het hart der natie te vernietigen; het weet namelijk maar al te wel dat een ongodsdienstig, verdierlijkt en laag gezonken volk zich gemakkelijk onder het juk laat krommen, en dat zedebederf en tirannij tweelingzusters zijn."

Men schrijft ons uit Dockum:

»Den 11 dezer had alhier eene nieuwe stemming plaats voor een nieuw lid van den gemeenteraad ter vervanging van Dr. L. W. van der Weide, die bedankt heeft. Niemand bekwam de meerderheid, zoodat den 21 eene herstemming zal plaats hebben tusschen de heeren F. F. de Lang, oud lid van den raad, en H. van Straten.

»Door het bedanken van den heer B. P. Plantinga als lid van de Provinciale Staten van Friesland, distrikt Dockum, zal er eene nieuwe stemming plaats hebben.

»Op den 3 October ll. hebben burgemeester en wethouders alhier aan den ouden raad verzocht den post op de begrooting te mogen uittrekken van kommissaris van politie (welke post reeds twee jaren onvervuld was gebleven en wachtte op de nieuwe gemeentewet). Een gedeelte van den raad heeft geoordeeld, zulks over te laten aan den nieuwen raad, welke reeds benoemd was.

»Zeker uit *erkentelijkheid* jegens Dockums ingezetenen dat zij de oude wethouders niet benoemd hebben als leden van den nieuwen raad, hebben burgemeester en wethouders evenwel eene voordragt van drie personen aan Z. M. ingediend, waarop *geen* ingezetenen voorkomt; niettegenstaande er 13 (zegge *dertien*) sollicitanten waren, waaronder een Katholijk, die bij de benoeming van den vorigen kommissaris op het drietal gestaan heeft."

Men verneemt, dat in de gemeente Renkum, afdeeling Oosterbeek, bij het bureau van stemopneming slechts een raadslid als stemopnemer tegenwoordig is geweest, daar het andere raadslid geweigerd heeft, deze taak op zich te nemen, op grond, dat hij daarvan op geene wettige wijze kennis droeg. De burgemeester heeft dien ten gevolge den veldwachter als tweeden stemopnemer doen plaats nemen. Den volgenden morgen hebben zich eenige kiezers naar de hoofdplaats van het hoofdkiesdistrikt begeven, ten einde bij de opening der stembriefjes hunne bezwaren in te brengen. Het hoofdbureau, bij de kieswet niet geroepen, om hierover uitspraak te doen, heeft hen naar Gedeputeerde Staten verwezen. De geldigheid dezer stemming is mitsdien aan gegronden twijfel onderhevig.

De *Prov. Geld. Nijm. Cour.* schrijft over het bovenstaande het volgende:

»Men verneemt, dat eene klagte over onregelmatigheid, welke in het onder-kiesdistrikt Renkum zou hebben plaats gehad, is ingebragt. Wanneer dit geval bestaat, zal welligt eventueel eene geheel nieuwe stemming moeten geschieden." (*N. N. C.*)

Te Tiel zijn tot wethouders benoemd de heeren: Mr. H. Dijckmeester en Mr. J. de Roo; te Utrecht de heeren: Mrs. J. Hinlopen, A. J. van Beeck Calkoen en W. M. J. van Deelen; te Groningen de heeren: Mr. L. B. Lohman, J. Slot en Mr. W. de Sitter; te Vlaardingen de heeren: Mr. J. H. Knottenbelt en Mr. P. K. Drossaart, en tot secretaris R. Kikkert.

Te Leyden is, bij vrije stemming tot lid van den Raad verkozen Mr. N. Sikkel Groos.

Te Eindhoven bij herstemming de heeren M. van Bon, burgemeester, en E. M. Jonckbloet.

De Tweede Kamer heeft thans opgemaakt de lijst van personen, die bij de vervulling der vakature in de Algemeene Rekenkamer, ontstaan door het overlijden van Mr. A. R. de Wendt, in aanmerking wenschen te komen. Bij de 31 namen, welke reeds vermeld zijn, komen nu nog: Mr. B. ten Pol, te Almelo; A. F. L. Bichon van IJsselmonde, te Hillegersberg; C. van der Tuuk, te Haarlem; A. J. Schröder, te 's Hertogenbosch, en A. Elink Sterk Jr., te 's Gravenhage.

De minister van binnenl. zaken heeft ter kennis van het publiek gebragt, dat bij den boekhouder en kassier van de *Nederlandsche Staats Courant*, tegen den vasten prijs van 2 cents per vel, verkrijgbaar zijn gesteld exemplaren van die officieele stukken betreffende de handelingen van de beide Kamers der Staten-Generaal, welke in het *Bijblad* der gemelde Courant niet mogten worden opgenomen.

In de zitting van 13 October der Kamer van Afgevaardigden van het groothertogdom Luxemburg heeft, na het stemmen over het budget der wegen en middelen, de heer Ulrich, die met het binnenlandsch beheer belast is, uit naam van den Koning-Groothertog, te gelijk met het ontworpen budget voor zijn departement, een wetsontwerp voorgedragen, hetwelk aan Prins Hendrik der Nederlanden eene jaarlijksche som van 60,000 fr. toekent voor kosten zijner ambtelijke betrekking.

Z. M. heeft 1e. den heer C. van Aken, eervol ontslagen als ontvanger der dir. bel., in en uitg. regten en acc. te Oud Vroenhoven; en den heer J. H. van Marselis Hartsinck, als controleur van den waarborg der gouden en zilveren werken te Zwolle; 2e. benoemd tot ontvangers der dir. bel., in- en uitgaande regten en acc. te Ballum c. a. C. de Jong, en der dir. bel. en acc. te Oudega c. a. W. de Timmerman.

Gedeputeerde Staten van Zuid Holland hebben, in antwoord op het adres van den stedelijken raad te Leyden, betreffende de kwestie van het Huiszittenhuis, verklaard geen termen gevonden te hebben, om op hun vroeger besluit terug te komen. In voorziening van de beslissing dier Staten, zal men zich thans tot den Koning wenden.

Wij deelen hier mede een staat van de opbrengst der middelen in de negen eerste maanden van 1851, tegenover de opbrengst van de negen eerste maanden van 1850: Directe belastingen in 1851 *f* 14,435,175.38½, in 1850 *f* 13,817,291.69½, meerder in 1851 dan in 1850 *f* 617,883.69; in- en uitgaande regten, scheepvaartregten, vuur-, ton- en bakengeld in 1851 *f* 3,615,546.48½, in 1850 *f* 3,874,650.85, minder in 1851 dan in 1850 *f* 259,104.36 (meerendeels veroorzaakt door de schorsing der heffing van de Rijnvaartregten); accijnsen in 1851 *f* 14,129,366.17, in 1850 *f* 14,221,627.94½, minder in 1851 dan in 1850 *f* 92,261.77½; registratie-, zegel-, successieregten, enz., in 1851 *f* 7,690,952.12, in 1850 *f* 6,887,514.63, meerder in 1851 dan in 1850 *f* 803,437.49; regt van waarborg op de gouden en zilveren werken, in 1851 *f* 126,128.31, in 1850 *f* 129,260.28, minder in 1851 dan in 1850 *f* 3,131.97; posterijen in 1851 *f* 1,009,299.92, in 1850 *f* 997,527.97, meerder in 1851 dan in 1850 *f* 11,771.94½; loterij, in 1851 *f* 275,437.50, in 1850 *f* 285,479.55, minder in 1851 dan in 1850 *f* 10,042.05. Totaal in 1851 *f* 41,281,905.98, in 1850 *f* 40,213,352.92½, meerder in 1851 dan in 1850 *f* 1,068,552.

Een uit Triest, dd. 15 Oct., ontvangen telegrafische dépêche, deelt berigten mede uit Batavia, loopende tot 25 Augustus. Zij behelzen het overlijden van Mevr. Rochussen, op den 14 dier maand, alsmede dat een opstand in de binnenlanden van Palembang is uitgebroken; er waren troepen naar de bedreigde plaatsen gezonden.

Java Koffij gezocht tot *f* 25 per pic. Te Batavia zijn gedaan 2700 pic. mooije kwaliteit tot *f* 26 en 2500 pic. voor Sidney en Californië tot *f* 26.

Suiker gezocht, voor Sidney zijn gekocht 1500 pic. No. 19 tot *f* 15½ en 1200 pic. No. 17 tot *f* 15 en voor Europa 6500 pic. Te Samarang zijn gedaan 4000 pic. No. 16 tot *f* 13½ en te Sourabaya 5000 pic. op levering in October tot *f* 13¼ voor No. 16.

Peper *f* 16 per pic.

De partic. uitvoeren bedroegen: 9349 pic. Koffij, 49,413 pic. Suiker, 25,543 pic. Rijst, 33,155 ℔ Indigo en bij de factory: 38,644 pic. Koffij en 21,965 pic. Suiker.

Aangekomen Schepen: *Elise Susanne*, Dijkama; *Generaal Chassé*, de Winter; *Gouv. Gen. Rochussen*, Rijken; *Constantia*, Kaleshoek; *Corigene*, Scott; *Koning Willem III*, Bock; *Jeannette*, Zeven; *Pieter Cornel. 't Hooft*, de Boer; *Sourabaya*, Swarts; *Celebes*, van der Eb; *Batavier*, Uil; *Pio Nono*, Nordlohne; *Jan de Wit*, Timmermans; *Margaretha Ida*, Hagers; *Catharina Maria*, Gortmans; *D'Elmina*, Teengs, en *Juno*, van Rijn van Alkemade.

's GRAVENHAGE, 16 Oct. Van wege H. M. de Koningin is bij de bestuurderessen der Goudasche vereeniging tot hulpbetoon aan eerlijke en vlijtige armoede eene prachtig fijn geschilderde porceleinen bloemvaas met kandelabre ontvangen, om te dienen tot prijs bij de verloting, ten behoeve van die inrigting.

— Het heeft H. K. H. Mevrouw de Prinses Frederik behaagd, aan de Vrouwen-Vereeniging, tot ondersteuning van behoeftigen der Hervormde Gemeente te Utrecht, een fraai geborduurden Voetenzak te doen toekomen, bestemd voor de door haar te houden Loterij.

Ook heeft H. K. H. aan eene Dames-Vereeniging te Leeuwarden voor nijvere en behoeftige burgers uit alle gezindheden, een keurig bewerkt Canapé-kleed doen toekomen, mede bestemd voor eene door haar te houden Loterij.

— De afdeelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zullen heden onderzoeken: 1°. het Ontwerp van Wet nopens het koloniaal batig slot; en 2°. twee voordragten van naturalisatie wetten.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 15 October. De ministerieele krisis duurt voort zonder dat men nog de opvolgers van de ontslagen kabinetsleden kent; de dagbladen bevelen gedurig hunne combinatien aan, doch er is nog niets beslist. Intusschen is het nog onzeker of het ontslag van den heer Berger, prefekt van de Seine, al dan niet is aangenomen. Er zijn er zelfs die stellig verzekeren dat noch de heer Berger, noch de gen. Magnan zijn ontslag heeft ingediend.

De President der Republiek heeft Dr. Veron, redacteur van de *Constitutionnel*, benevens eenige andere personaadjes, op St. Cloud ontboden, ten einde hen over den tegenwoordigen stand der zaken te raadplegen.

De heer Leon Faucher is, zegt men, zeer ter neder gedrukt. Zijne demissie wordt wel niet veel betreurd, maar men is beducht voor zijn nog onbekenden opvolger. Zoo 't de Girardin eens ware! — Intusschen verzekert men dat de krisis niet van langen duur zal zijn.

De *Union* is geheel uit het veld geslagen en ziet in de tegenwoordige krisis een groot gevaar. Hij wil de algeheele herziening der constitutie door de loyale toepassing van art. 111, en het behoud der kieswet van 31 Mei, behoudens de wijzigingen die, zonder haar beginsel aan te randen, deszelfs verordeningen en zedelijke kracht versterken.

De *Assemblee Nationale* is minder bevreesd. Het blad zegt:

»De eenvoudige afschaffing der kieswet van 31 Mei is de wensch der rooden en de banier van alle revolutiemannen.

»Den President kan het niet onbekend zijn dat zijn plan tot afschaffing onmisbaar een oorzaak van beroering worden zal; reeds nu brengt zij alle gemoederen in beweging, en verlamt en stremt alle handelszaken.

»Maar door welk groot belang van het algemeen welzijn wordt dan toch die afschaffing gevorderd, welke is de vaderlandslievende geest die dezen kruistogt heeft aangeraden?

»De heer Emile de Girardin heeft zich belast het u te zeggen."

De *National* dringt met kracht aan op het herstel der algemeene verkiezingen. Hij noemt ze het terrein der republikeinsgezinden, het terrein waarop hij den President uitdaagt de revolutionairen te ontmoeten; maar het blad waarschuwt den President dat hij hen geen stap, noch ter linker noch ter regterzijde van dat terrein zal doen afgaan.

»Men geve ons, zegt de *National*, de vrijheid van drukpers terug.

»Men geve ons het regt van vereeniging terug.

»Men geve ons vrijheid om geschriften en dagbladen te verspreiden.

»Men bescherme de onafhankelijkheid der burgers.

»Dan zal men kunnen zeggen, zoo wij de bijeenroeping eener Constituante weigeren, dat wij bang zijn voor de uitdrukking van den volkswil. Maar zoo lang de gendarmen van den heer Bonaparte onze dagbladen zullen in beslag nemen, onze bijeenkomsten uiteen jagen en over onze vrijheid beschikken, zoo lang zullen wij weigeren over het al of niet bestaan blijven der constitutie te laten twisten, door eene Vergadering, die vrijelijk gekozen is door de stemming der natie."

De *Moniteur du Soir*, een blad van het Elysée, geeft de volgende beoordeeling van de politieke gedragslijn, welke de President en zijn bewind voortaan zouden willen volgen:

»Onderscheidene bladen doen het voorkomen als of de President het verbond, hetwelk hij bij de aanvaarding van het bewind met de partij der orde sloot, zou willen verbreken. Zij vergeten de groote pligten, welke de verkiezing van den 10 December aan den President opgelegd heeft; zij miskennen den zin en de strekking dier verkiezing. Op het eind van het jaar 1848 was de schier eenparige wensch van Frankrijk, herstelling der openbare rust en vestiging der nieuwe staatsinstellingen op duurzame en tevens vrijzinnige grondslagen. Noch heerschappij van volksmenners, noch reactie, was de leus van Frankrijk. En de naam zelf van Napoleon is een zinnebeeld, eene belofte van orde en tevens van demokratie.

»Sedert drie jaren heeft de President ons orde geschonken. Maar wij zouden niet durven beweren, dat hij voor de demokratie alles gedaan heeft wat een groot aantal zijner kiezers in dat opzigt van hem verwachtten. Zonder demokratie geen duurzame orde. Zoo de demokratie hare regtmatige wenschen niet voldaan ziet, zal zij de maatschappij aan de woede der volksmenners overlaten. Het is pligt voor Lodewijk Napoleon, aan de tweeledige voorwaarde zijner verkiezing te beantwoorden. En te dien einde moet hij aan de vergadering de herziening der kieswet voorstellen, benevens staatshuishoudelijke hervormingen in het belang der arbeidende volksklassen. Zoo zal hij tusschen het staatsgezag en het volk

die vereeniging kunnen vestigen, welke de regeringen alle wenschen, maar zelden bereiken.

»Dit wil echter niet zeggen dat de President zich aan de Bergpartij, dat zijn de volksmenners aansluit; een verbond met haar zou het gouvernement in een afgrond storten.”

Een berigtgever acht het waarschijnlijk dat een gedeelte van het kabinet, namelijk de ministers van finantien, openbare werken en justitie (de heeren Fould, Magne en Rouher) zullen aanblijven. De overige ministers zouden gekozen worden uit die behoudsgezinden, welke zich met de afschaffing der kieswet kunnen vereenigen. Ten opzigte der aftreding van den prefekt van politie is nog niets beslist; men is nog met hem in onderhandeling.

— Het *Bulletin de Parijs*, bevat aangaande het besluit van het Elysée het volgende:

»Al de leden van het kabinet zonder uitzondering waren van oordeel, dat, zoo het al mogelijk ware de kieswet van 31 Mei te wijzigen, het onmogelijk was eenvoudig tot het algemeen stemregt terug te keeren. Bij dit verschil van gevoelen heeft de President het ministerie uitgenoodigd, voor het behoud der orde gelijk tot nog toe, te zorgen, tot dat hij in de tegenwoordige moeijelijkheden zou hebben voorzien.

»Men spreekt van een interimair overgangs-ministerie, hetwelk met de boodschap van den President voor de Wetgevende Vergadering zou verschijnen, om er zijne staatkunde bloot te leggen, te verdedigen en in uitvoering te brengen. Men noemt geachte en invloedrijke mannen, even gehecht aan de zaak der orde als aan de daarvan onafscheidelijke zaak van den President. Wij zullen deze namen echter niet herhalen, dewijl ten opzigte der personen nog niets besloten is, hoewel de President aangaande de zaken en de politieke beginsels een bepaald besluit heeft genomen.”

— De Permanente Commissie heeft heden eene buitengewone bijeenkomst gehouden, onder het voorzitterschap van den gen. Bedeau. Die zitting was tegen veler verwachting zeer kort. De heer Yvan en nog een ander lid tot de linkerzijde behoorende, gaven de vrees te kennen voor een *coup d'état*, doch de opmerkingen, die daarop volgden, deden weldra inzien dat er van *coups d'état* geen spraak kon zijn. Morgen Donderdag zal de Commissie op nieuw vergaderen en alsdan de ministers van binnenl. zaken, van oorlog en van justitie hooren.

— De tooneel-danseres Lola Montes, die zich thans te Lyon bevindt, heeft dokter Veron, door wien zij zich persoonlijk beleedigd achtte, in een artikel in zijn dagblad de *Constitutionnel*, een vinnigen brief geschreven, waarin zij hem dreigt met hem te zullen duelleeren indien hij voortgaat met haar te bespotten. De wapenen zouden [illegible] zijn, maar zaken die hem als dokter niet onbekend zijn, namelijk twee *pillen*, waarvan de eene vergif bevat. Zij vertrouwt dat de dokter hare uitdaging alsdan niet zal weigeren aan te nemen.

— In het zuiden van Frankrijk heerscht reeds eene hevige koude en alles kondigt een vroegen winter aan.

MADRID, 10 October. De aftreding der ministers Bertrand de Lis, Lersundi en Armero verkrijgt meer zekerheid. Laatstgenoemde zou door Doval vervangen worden. Er is echter niets officieels van bekend.

— De verschillende agenten van vreemde houders van Spaansche fondsen houden gedurig conferentien, met het doel om het gouvernement te verzoeken eene wijziging te brengen in de wet van 1 Aug. betreffende de schuldregeling.

ENGELAND.

LONDEN, 15 October. Gisteren had alhier de bijeenkomst plaats van belanghebbenden bij het verkeer met Indie, ten einde te beraadslagen over hetgeen de Egyptische spoorweg-onderneming en de daartegen van de zijde der Porte geopperde bezwaren betreft. De heer Samuel Gregson, president der Oost-Indische en Chinesche maatschappij, bekleedde het voorzitterschap. Hij drong er vooral op aan, dat men, de voorgenomen verbetering van het verkeer met Indie over Egypte verijdeld hebbende, welligt verder zou gaan en ook het vervoer van brievenmalen en personen door Egypte naar Indie zou trachten te belemmeren.

De vergadering erkende in hare verklaringen het groote nut eener veilige, spoedige, gemakkelijke en min kostbare communicatie door Egypte, welke onmisbaar is geworden voor de veiligheid en het goede bestuur van het Britsche rijk in Indie, voor de uitbreiding van het handelsverkeer tusschen Europa en het Oosten, voor de verbetering van den toestand der maatschappij en der industrie in Egypte, en die noch met de belangen, noch met de regtmatige eerzucht [illegible] ter wereld strijdig is.

Zij spoort voorts het Britsche gouvernement te verzoeken [illegible] tusschen beide te komen, ten einde de Porte te bewegen af te zien van de bemoeijingen die, gelijk het adres zegt, niet worden gewettigd door de overeenkomst van 1841, waarbij het geslacht des onderkonings met het erfelijk bewind over Egypte bekleed is geworden.

Ten slotte werd eene commissie benoemd om voor het doel der bijeenkomst werkzaam te blijven en zich daartoe ook met de Engelsche regering in betrekking te stellen.

Doch de leden dezer vereeniging van kooplieden en belanghebbenden, schijnen te vergeten dat het in de spoorwegkwestie vooral eene beginsel-vraag geldt, en dat de sultan het tractaat van 1841 schenden zou, bijaldien hij de vorderingen van Abbas-Pacha inwilligde.

— Heden heeft op de aangekondigde wijze en onder een ontzettenden toevloed van volk de officieele sluiting van de tentoonstelling plaats gehad. De Koningin was daarbij niet tegenwoordig. De troon, waarop Prins Albert was gezeten, bestond uit den prachtigen gebeeldhouwden zetel, door den rajah van Tavancore gezonden. De prins werd bij zijn vertrek luid toegejuicht.

— Gisteren is aan het *Foreign-Office* kabinetsraad gehouden. De volgende ministers waren tegenwoordig: Lord John Russell, de lord-Kanselier, de markies van Lansdowne, graaf Minto, sir George Grey, de burg. graaf Palmerston, graaf Grey, de kanselier der schatkist sir Francis Baring, lord Broughton, Henry Labouchere, graaf Carlisle, de markies van Clanricarde en Fox Maule.

Men zegt dat in dezen kabinetsraad de vraag besproken is, of men de Iersche bisschoppen al dan niet vervolgen zal.

— De aftreding van den markies van Lansdowne wordt weder druk besproken. Men zegt dat graaf Granville hem zal opvolgen. De *Morning Advertiser* geeft te kennen dat nog meer ministers waarschijnlijk zullen aftreden.

— Volgens een berigt uit Dublin begint het verlangen om Ierland te verlaten een onrustbarend aanzien te verkrijgen. Thans gaan ook winkeliers en kooplieden toebereidselen maken om in menigte ja bij geheele gemeenten het vaderland te verlaten.

— De heer d'Israëli verklaart, dat hij nimmer een protectionist geweest is ten gunste van den landbouw, zoodat hij ook niet van denkbeeld heeft kunnen veranderen. Het moge zoo zijn, maar hij heeft zich toch altijd zoo voorgedaan, en duizenden hielden hem voor een voorstander van dat beschermend stelsel.

— De jongste togten naar de Poolstreken, door Engelsche en Amerikaansche schepen ondernomen, hebben een levendig verlangen doen ontstaan, om ten minste eenig besluit te kunnen opmaken, betrekkelijk de waarschijnlijke rigting die Sir John Franklin genomen zou hebben.

De gevoelens van de beide kapiteins Austin en Penny zijn geheel verschillend. De eerste, die verscheidene honderd mijlen (7 à 800 Engelsche) landwaarts nasporingen deed, beweert dat sir John Franklin niet door het Wellington-kanaal is gegaan, terwijl de laatstgenoemde kapitein zich overtuigd houdt, dat sir John, zijne instructien stiptelijk volgende, geene andere rigting genomen kan hebben dan genoemd kanaal. Kapt. Penny deed een togt van niet minder dan 310 Eng. mijlen, in een open boot, op het Wellington-kanaal, en ontdekte eindelijk open water, onder eene zachte weersgesteldheid met voortdurenden regen. Daarbij zag hij eene menigte zeevogels en andere zeedieren. Deze bijzonderheden worden niet alleen voor gewigtig, maar ook voor bemoedigend gehouden. Het open water, het zachte weder, pleiten gunstig voor het klimaat, terwijl de aanwezigheid van dierlijk leven doet hopen, dat de expeditie van sir John Franklin zich het noodige heeft kunnen verschaffen. Men houdt het niet voor onmogelijk, dat de expeditie het Wellington-kanaal volgende, eindelijk in den onmetelijken Pool- of Arctischen oceaan, dien kapt. Penny meende ontdekt te hebben, gezeild is, en nog steeds tusschen uitgestrekte ijsvelden en land geklemd wordt gehouden.

De hoop, dat de expeditie nog bestaat, wordt versterkt door de opmerking, dat men op de verschillende en vrij verre togten, die de talrijke sleden in onderscheiden rigtingen over het ijs en land gedaan hebben, geen spoor van vergaan gevonden heeft. Eenigen bereikten 500, 600, 700 en zelfs 800 Eng. mijlen afstand, de terugreis medegerekend, en ontdekten eene groote uitgestrektheid nieuwe kust, doch het eenige spoor blijft het reeds bekende van drie graven der manschap van den *Erebus* en *Terror*. Men betreurt het zeer, dat Sir John Franklin geene mededeelingen in het kamp (want alles duidt aan, dat de plaats zulks was) nagelaten heeft, waardoor eene menigte twijfelingen voorkomen zou zijn, doch men wil tevens uit het niet nalaten van berigten besluiten dat de expeditie, bezield door eene levendige hoop om het doel te bereiken, zulks overbodig achtte. De admiraliteit te Londen zal de beide kapiteins binnen kort hooren, waartoe Kapt. Penny van Schotland reeds herwaarts gekomen is.

— Men herinnert zich dat in de maand Maart jl. de Britsche gezant de bemiddeling zijner regering tot vreedzame vereffening der geschillen tusschen Brazilie en de Argentijnsche republiek aangeboden heeft. De regering dezer republiek heeft bij eene nota van den 18 Augustus jl. die bemiddeling aangenomen, doch onder voorwaarde dat de gewelddadigheden en vijandelijkheden van de zijde van Brazilie ophielden; terwijl, voor het geval dat deze voortduurden, ten blijke dat Brazilie den vrede in der daad niet wenschte, de regering der republiek zich het volle regt voorbehield om daarop met eene formeele oorlogsverklaring te antwoorden.

DUITSCHLAND.

KEULEN, 16 Oct. De twist over de min of meerdere naauwkeurigheid van het vermelde antwoord van den Bond op Palmerston's nota duurt nog steeds voort. Dezelfde onzekerheid blijft bestaan nopens de ministerieele krisis in Hanover en de bedoelingen des Konings nopens de organieke wetten en de Bondsbesluiten; echter begint de meening, dat de Koning in den liberalen zin besluiten zou, veld te winnen.

— Volgens brieven uit Kopenhagen heeft de Koning de demissie aangenomen van drie ministers, W. Molth, C. Molth en Reedtz. Men doodverwde steeds den heer von Tillisch als het aanstaande hoofd van het kabinet. De oneenigheden in het kabinet spruiten voornamelijk voort uit de kwestie der hertogdommen Sleeswijk-Holstein en Lauenburg. Een deel der ministers wil terugkeeren tot den toestand van voor 1848; anderen wenschen de banden te verbreken, die toenmaals Holstein en Lauenburg aan Duitschland verbonden. Wat Sleeswijk betreft, dit is wel feitelijk bij Denemarken ingelijfd, doch het is nog onbeslist, of deszelfs afgevaardigden in de Kamers van Vertegenwoordigers te Kopenhagen zullen zitting nemen; ook dit punt baart tweespalt in het ministerie. Dan, heeft men ook nog de voorstanders en bestrijders der tegenwoordige constitutie, die, gelijk men weet, zeer demokratisch is. Hare verdedigers vormen de meerderheid in de Kamers, doch het leger heeft er weinig mede op, en daar beide opinien in het kabinet vertegenwoordigd worden, zoo schijnt het moeijelijk te denken, dat een zoo weinig homogeen kabinet nog lang aan het roer zal kunnen blijven.

WEENEN 14 Oct. In plaats van prof. Bonitz is prof. Fenzl gekozen tot deken der filosofische faculteit. Tengevolge daarvan heeft prof. Karajan zijn ontslag genomen.

ITALIE.

Graaf Collobiano, Sardinisch gezant te Napels, is teruggeroepen.

De *Osservatore Romano* begroot de bevolking van Rome in 1848 op 175.883, in 1849 op 173,006, in 1850 op 166,744 en in 1851 op 172,232 zielen.

BELGIE.

BRUSSEL, 16 Oct. De generaal Don Juan van Halen is alhier aangekomen.

— De gravin de Bocarmé zal den winter te Brussel doorbrengen met hare beide dochters. Haar zoon is te Doornik op eene kostschool geplaatst.

— Te Waremmes ging dezer dagen iemand eene weddingschap aan, dat hij honderd nooten zou eten. Hij deed het werkelijk, maar des avonds stierf hij aan eene indigestie.

— Te Antwerpen wordt eene groote hoeveelheid graan aan boord van Nederlandsche schepen geladen, ter doorvoer naar den Rijn.

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 17 October.

GETROUWD (16 Oct.): P. Hagenaar, wed. met C. M. Dug van Santen, wed. — C. J. Schouten met J. H. van Hall. — H. A. Baarslag met M. Ides.

BEVALLEN (16 Oct.): A. M. H. Andersen Spin, geb. Meijer, D. A. S. Son, geb. van Henriques Coelho. D.

OVERLEDEN (11 Oct.): [illegible], 58 j. — (15 Oct.): M. Schimsheimer, geb. Winter, 54½ j. — (16 Oct.): J. J. Vos. — G. W. Vroom, 21 j.

HANDELSBERIGTEN.

ROTTERDAM, 16 Oct. Op aanstaanden Woensdag, 22 Oct., zullen bij publieke inschrijving aan de hoogstbiedenden worden verkocht: 1556 stuks droog gezouten Bahia Huiden, door zeewater meer en min nat. en beschadigd, aangebragt per het schip *Albert*, van Bahia.

GRAANMARKT.

AMSTERDAM, 17 Oct. Roode Tarwe bij partij iets lager, Poolsche op vorige prijzen gehouden doch niet in omgegaan, verkocht in entrepot: 128 ℔ Rijn ƒ244; 122 ℔ Oostvriesch ƒ204; 123 ℔ Norder ƒ208, in consumptie: 124 ℔ Groninger ƒ205, 215.

Rogge tot circa vorige prijzen met weinig handel, verkocht: 122 ℔ Pruiss. ƒ188, 190; 123 ℔ Fransche ƒ185; 115 ℔ Gedroogde ƒ168, 170.

Garst en Haver zonder handel.

Boekweit als voren: 120 ℔ Vriessche ƒ163.

Koolzaad. Vriesch 51½ £. Op 9 vaten Olie in April ek. 58½ Oct. 55 £. *Lijnzaad* een doen: 108 ℔ Petersburger [illegible] In veiling 106/7 ℔ Riga ƒ 8¼, ⅛. *Raapolie* op 6/w. [illegible] Vliegend ƒ 31½; 1°. Mei ek. ƒ 33½; Sept. [illegible] ƒ 34¾; Nov. ƒ 31¼; Dec. ƒ 31¾. *Lijnolie* op 6/w. ƒ [illegible] Vliegend ƒ 33¾. *Hennepolie* op 6/w. ƒ 37½; Vliegend [illegible]

ROTTERDAM, 16 Oct. Tarwe. 164/2 ℔ jar. Hooglands. Kleefs. *f* 280.

DELFT, 16 Oct. Boter eerste kwaliteit *f* 40 a 44; tweede kwal. *f* 35 a 39.

SCHIEDAM, 16 Oct. Gerst. 129/2 ℔ Libau *f* 154 kont., *f* 155 6/w. — Moutwijn *f* 11,87½; Jenever *f* 15,50; Amst. Proef *f* 16,75, per Ned. vat zonder fust zonder de belasting.

ANTWERPEN, 16 Oct. *Koffij.* Er zijn gedaan 1800 b. Brazil en eenige partijtjes Java.

LONDEN, 16 Oct. *Ruwe Suiker.* Vreemde. Er zijn veel koopers voor consumptie tot ferme prijzen. In veiling golden 1490 k. Havana 37 a 40 s. voor goed a fijn blond; en 33 a 36 s. voor gemeen a middel. *Geraffineerd.* De vraag is levendig voor consumptie en de voorraad vermindert; de prijzen worden rijzend. Er zijn verkoopers tot 44 s. 6 d. voor bruine Lompen.

Koffij. Er is merkelijke verbetering in de vraag voor uitvoer, en de prijzen zijn 1 s. hooger. Uit de hand zijn gedaan 1500 b. Native Ceylan tot 41 s.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

	pCt.	16 OCT. 4½ u. gebl.	17 OCT. 4½ u.		gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à 2½ pCt.		56⅜	56 5/16	57 3/16	57 3/16
Dito Dito	3	67¼	67⅜	67½	67½
Dito Dito	4	88¼	88⅜	88¾	88¾
Dito Obligatien O. I.	4	87⅜	87½	87⅝	
Amortis. Syndic.	3½				
Handel-Maatschappij	4½		108½	109	
Aand. Rijn-Spoorweg					
Aand. Holl. S. M.					
Obligatien		99½			
BELGIE, Obligatien 1844					
Cert. bij de Belg. Bank.	2½		46⅝	46¾	46¾
Dito bij Rotsch. en Volksv		47	46⅞	47	46⅞
FRANKRIJK, Obligatien	3	50 13/16	51		
SPANJE bij *Ardoin* £ 85	5	13¾	13⅞	14	14
Dito Dito » 510		13 9/16	13⅞	14	14
Dito Onbep. Stukken		13⅝	13⅞	14	
Dito	3	38½	38¼	38⅝	
Dito Binnenl. 2400 P.		34½	34¾	34 13/16	34 13/16
Coup. *Ardoins*		7 13/16	7 7/16	8	
Passive		5⅛	5 3/16		
Fransche Uitgest.		5⅛	5⅛		
PORTUGAL te Londen 5pCt. nu 4		32⅞	33		
Dito Dito		32¾	32½	32 9/16	
RUSL. bij *Hope* 1798 en 1816	5	103½	103¾	104	103¾
Dito Dito 1828 en 1829		102¾	102¾	103¼	
Cert. bij d°. 1831 en 1833		93¾	93¾	94	
Dito	4½	98⅜	99	99⅛	
Dito bij *Hope*	4	87½	87¼	87½	87½
Dito bij *Stieglitz en C°.*			87	87½	
Dito bij id. 5de Serie	4				
Cert. te Hamburg	5	64			
Inschrijving in Assignat.	6	64			
Cert. van dito					
POLEN, Aand. à fl. 500					
Dito met Lot. » 300					
AMERIKA, Bank-Actien					
PRUISSEN, Aand. met Lot. R. 50					
OOSTENRIJK, Metalliek	5 pCt.	70⅝	71	71⅛	
Dito	2½				
Dito Nieuwe	2½	36⅞	36⅞	37¼	
Dito Nieuwe	5	77½	77¼	77⅞	77 13/16
Ween. Bank bij *Goll en C°.*					
Dito	4				
Aand. met Loting fl. 500					
Nieuwe dito » 250					
NAPELS, Cert. *Lam. en Bouwer*	5 pCt.		97		
BRAZILIE te Londen 1824	5		88½		
Dito Leening 1843	5				
Dito £ 200					
PERU	4½	87½			
MEXICO	5	25¼	25 3/16	25 7/16	25 7/16
VENEZUELA 6 pCt. nu	3		31		
NEW GRENADA 6 pCt. nu	1½				
ECUADOR		2⅜			
Griekenland	5				

Engelsche Russen 100½.

De hooger afkomende koersen van Parijs, en ook eenige inkoopen hebben op onze markt gunstig gewerkt, meest alle soorten zoo binnenlandsche als buitenlandsche fondsen waren hooger gevraagd, inzonderheid Spaansche 5 pCt. welke circa ½ pCt. hooger sluiten.

Koers van het Geld: Beleening 2½ pCt., Prolongatie 2½ pCt., Disconto 2 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m. *f*	56 3/16	Livorno	2/m. *f*	38¾
,,	zigt ,,	56 9/16	Napels	,, ,,	80
Bordeaux	2/m. ,,	55¾	Petersburg	,, ,,	1,82½
,,	½/m. ,,	56	Weenen	6/w. ,,	28½
Madrid	3/m. ,,	243½	Augsburg	,, ,,	35¼
Cadix	,, ,,	244½	Frankfort	,, ,,	99
Sevilla	,, ,,	241½	Hamburg	2/m. ,,	34 15/16
Bilbao	,, ,,	242½	,,	zigt ,,	35 3/16
Lissabon	,, ,,	41½	Londen	2/m. ,,	11,82½
Porto	,, ,,	41½	,,	zigt ,,	11,90
Genua	2/m. ,,	46¾	Rotterdam	,,	⅛

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 16 Oct. Belg. leen. 2½ pc. 49¾; 5 pc. 97¾; 1840, 5 pc. 98¾; Spanje Ard. 5 pc. 13¾; Binnenl. 3 pc. 34¾; Coupons —; Rom. Leening 72.

PARIJS, 15 Oct. Fransche 3 pc. 55,30; id. 4 pc. 70,15; 5 pc. 90,25; 5 pc. N. —,—; Schatk. —,—; Bank-Actien 2090,—; Belg. 1840, 5 pc. —; 1842, 5 pc. —; 4½ pc. —; 2½ pc. —; Napels 5 pc. 98,75; Spanje, Buitenl. 3 pc. —; Binnenl. 3 pc. [illegible] Holl. 2½ pc. —; Piemont 1834 965,—; 1849 —,— [illegible] —,—; Rom. Leening —.

MADRID, [illegible] Ardoins 5 pc. 16½; Uitg. Schuld 6½; Coupons [illegible]

LONDEN, 15 Oct. Consol. kont. [illegible]; op tijd 96¾ a 97; Braz. 86 a 88; 1829/39 85 a 87; 1843 — a —; Den. 3 pc. 77 a 78; N. L. 5 pc. 102 a 103; Ecuador 3 a 3½; Gren. 14 a 15; Uitgest. 3¼ a 3¾; Mexico 26⅞ a 27⅛; Peru 4 pc. 88 a 89; Uitgest. 41¼ a 41¾; Portugal 5 pc. — a —; 4 pc. 32¼ a 32¾; 3 pc. 33 a 34; Rusl. 1822, 5 pc. 111 a 112; (N.) 4½ pc. 101¼ a 101½; Spanje 5 pc. 20¾ a 20⅞; 3 pc. 38 a 38½; Coupons — a —; Passive 5 5/16 a 5⅜; Holl 2½ pc. 58⅞ a 59⅜; 4 pc. 90½ a 91; Venez. 31½ a 32½; Uitgest. 11 a 12.

WEENEN, 15 Oct. Met. 4½ pc. 81⅝; 5 pc. 92¾; Bank-Actien 1212.

BERLIJN, 15 Oct. Schuldbr. 3½ pc. 88⅛; Loten —; Rusl. Stiegl. 4 pc. 93¼; Pools. 4 pc. 82½; Loten fl. 200 19¼; id. fl. 300 115; id. fl. 500 83½.

HAMBURG, 15 Oct. Rusl. Eng. Leen. 107; Stiegl. 4 pc. 89; Spanje, Ard. 5 pc. 13½; Binnenl. 3 pc. 33.

FRANKFORT, 15 Oct. Met. 5 pc. 76¼; 4 pc. 60; 2½ pc. 38¾; Bank-Actien 1184; Darmst. Loten fl. 50 81½; id. fl. 25 28; Badensche Loten fl. 50 59¼; id. fl. 35, 34⅜; Nassausche 25⅜; Holl. 2½ pc. 58¼, Werk. Sch. 4 pc. 90¼; Sijndic. 3½ pc. 90

NIEUWSTIJDINGEN, BETREFFENDE INTRESTBETALINGEN, UITLOTINGEN, GELDLEENINGEN, ENZ.

PRIJZEN VAN COUPONS EN LOSBARE OBLIGATIEN.

Metalliek	*f* 23,70	a —	Pruissische	*f* 34⅜	a —
Napelsche	—,—	,, —	Spaansche	—,—	,, —
Div. in £St.	11,80	,, —	Hamb. Russ.	36⅛	,, —
Eng. Russen	—,—	,, —	Russ. in Z. R.	35 11/16	,, —
Fransche	56¼	,, —	,, Pap. ,,	—	,, —
Belgische	56¼	,, —	Pools. in Fl.	27¼	,, —

Coup. Portugal Binnenl. Schuld N°. 16, *f* 46½ à *f* —.

SPECIE-COURS.

GOUDEN SPECIEN.

Stukken à *f* 10 per Stuk	*f* 9,70 a	9,80
Oude Gerande Dukaten	» 5,60 »	5,70
Wigtige Souvereinen	» 11,85 »	11,95
» Pistolen	» 9,55 »	9,65
Stukken van 20 Francs	» 9,45 »	9,55
Baren Goud en Specien à *f* 1442,60 per Ned. ℔ fijn	11½ à 12 pc.	

ZILVEREN SPECIEN.

Piasters per Stuk	*f* 2,55 à	2,60
Stukken van 5 Francs	» 2,34 »	2,37
Brabandsche Kroonen	» 2,65 »	2,70
Fransche	» 2,70 »	2,75
Pruissische Daalders	» 1,75 »	1,78
Zilver 1000 à 980	*f* —,— à	—,—
» 900 » 700	» 104,50 »	105,—

SCHEEPSTIJDINGEN.

BINNENGEKOMEN:

TEXEL, 16 Oct. S. W. Mather, Frederik Warren, Penang, l. van Cowes. - H. C. de Haan, Provincie Overijssel, Hull. - J. A. Schuuring, Egberdina Anna, Archangel. - J. Wekenborg, Anna Margaretha, id.

HELVOET, 16 Oct. C. Amij, Perseverance, Siera Leona. - L. Visser, Princes van Oranje, (s.) Duinkerken.

GEPRAAIDE SCHEPEN.

Den 2 Julij op 38° N.Br. 15° W.L. Ida Elisabeth. Kapt. Overgaauw, van Rotterdam naar Batavia.

CARGA-LIJSTEN.

AMSTERDAM.

BAHIA, Euterpe Sinclair 4,789 z. Suiker, Order.

ROTTERDAM.

BATAVIA. Mercurius, Wiarda: 691 kr. Suiker, E. Serruijs; 587 b. Rijst, J. van Wageningen Dz.; 1 ktj. Tuinzaden, W. N. Rose; 800 b. Rijst, 1,112 boss. Bindr., Barend Visser en Zoon, te Harlingen, 1 b. Koffij, 1 keld. Confituren, J. Bedit, te Breda.

AKYAB, St. Helena, Keus: 2,930 z. Rijst, Mees en Moens — Vrouw Johanna, van der Hoeven: 8,050 z. Rijst, Order.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 17 October in lading naar:

Dusseldorp, Neus en Urdingen C. Scholten, Hoffnung.
Frankfort & Coblentz N. Weingaertner, Frankfort N°. 26.
Venlo & Roermond P. Buys, de vr. Johanna. Vertr. 25 Oct.
Antwerpen, enz. H. Arends Jr. (Stoomsleepdienst); de Vrouw Johanna. Vertr. 24 Oct.

KEULEN, 16 October in lading naar:

Amsterdam Kapt. R. Wilson Cölln N°. 3.
Rotterdam ,, J. J. Wilson ,, ,, 29.

Rijnhoogte KEULEN 16 Oct. 12 vt. 7½ dm.

PUBLIEKE VERKOOPING VAN HUIZEN IN HET O. Z. HEEREN-LOGEMENT,

Op Maandag 20 October, 's avonds ten vijf ure.

N°. 1. Een Huis, Tuin en Erve, Ilgracht, N°. 229.
2. Een Pakhuis en Erve, op Uilenburg, in de Achterstraat, N°. 5905.
3. Eene Stalling en Erve, Oude Schans, N°. 6173.
4. Een dito, Singel, N°. 4977.
5. Een Huis en Erve, O. Z. Voorburgwal, N°. 258.
6. Een Huis, twee Achterhuizen en Erven, Dirk van Hasseltsteeg, N°. 2009 en 2010.
7. Drie Huizen en Erven, Anjeliersgracht, N°. 5076 à 5073.
8. Vier Huizen en Erven, Lijnbaansgracht, N°. 171 à 174. } te zamen in slag.
9. Twee Huizen en Erven, als voren, N°. 175 en 176. }
10. Een Huis en Erf, Jonkerstraat, N°. 2942.
11. Een dito, Palmdwarsstraat, N°. 993.
12. Een Huis, Achterhuis en Erve, Warmoesstraat, N°. 152 en 741.
13. Een dito, naast Perceel N°. 12, N°. 151 en 663.
14. Een Huis en Erve, Binnenkant, N°. 2607.
15. Een Huis, twee Achterhuizen en Erve, Haarlemmerdijk, N°. 5672.
16. Een Huis, Tuin en Erve, Rozengracht, N°. 2321.
17. Een Huis en Erve, Prinsengracht, N°. 6171.
18. Een dito, Keizersgracht, N°. 22.
19. Een dito, Kloveniersburgwal, N°. 1026.
20. Een Buitenverblijf en Erve, *Stroom en Lommer*, te Ouderkerk aan den Amstel, N°. 148.
21. Een Huis en Erf, Hoogstraat, N°. 3758.
22. Een dito, St. Nicolaasstraat, N°. 2639.
23. Een dito, Spiegelgracht, N°. 3760.
24. Een Huis en Erve, Bloemstraat, N°. 2500.
25. Een dito, op Marken, N°. 5748.
26. Een dito, als voren, N°. 5448. }
27. Een dito, naast Perceel N°. 26, N°. 5452. }
28. Een Loods en Erf, naast Perceel N°. 27, N°. 5453. } te zamen in slag.
29. Een Huis en Erve, als voren, in de Poort van den Markensgang, N°. 5460. }
30. Een Pakhuis en Erve, Baangracht, N°. 3893.

Te Amsterdam, bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.

ONTWERP VAN WET

OP HET

ARMBESTUUR.

EERSTE HOOFDSTUK, *Van het armbestuur.*

1ste Afdeeling. *Van instellingen van weldadigheid, hare oprigting en reglementen.*

Art. 1 Het armbestuur omvat alle instellingen van weldadigheid en de gestichten tot opneming van bedelaars en landloopers.

Art. 2. Instellingen van weldadigheid zijn die, welke zorg voor behoeftigen, in of buiten gestichten, ten doel hebben.

Art. 3. De wet onderscheidt: *a.* staats- provinciale- of gemeente-instellingen, uitsluitend door de burgerlijke overheid geregeld en van harentwege bestuurd; *b.* insellingen eener kerkelijke gemeente, bestemd voor de behoeftigen eener bepaalde godsdienstige gezindte, en van wege die kerkelijke gemeente geregeld en bestuurd; *c.* instellingenvan gemengden aard, in welker regeling of bestuur door de burgelijke overheid en van wege eene kerkelijke gemeente gezamenlijk wordt voorzien: *d.* instellingen door bijzondere personen of door bijzondere, niet kerkelijke, vereenigingen geregeld en bestuurd.

Art. 4. Gemeente-instellingen, vermeld bij lit. *a*, van art. 3. zijn onder het onmiddellijk gezag van de besturen der burgerlijke gemeenten waar zij zijn gevestigd. — De reglementen dier instellingen worden, binnen eenen door ons voor te schrijven termijn, door den gemeenteraad, in verband met de bepalingen dezer wet, herzien of, indien zij ontbreken, vastgesteld. — De oprigting van nieuwe instellingen van dien aard geschiedt bij een besluit van den raad, houdende tevens vaststelling van het reglement.

Art. 5. De Instellingen, vermeld bij lit. *b* van art. 3, worden beheerd naar de voorschriften der bevoegde kerkbesturen. Die voorschriften mogen niet strijden met de bepalingen dezer wet, tot welker naleving de besturen dier instellingen zijn verpligt. — Van de oprigting van nieuwe instellingen van dien aard wordt vooraf kennis gegeven aan het bestuur der burgerlijke gemeente, waar zij plaats heeft, onder mededeeling van het reglement, dat het doel der instelling, en de middelen en wijze om dat doel te bereiken, aanduidt.

Art. 6. De reglementen der instellingen, vermeld bij lit *c* van art. 3, worden binnen eenen door Ons voor te schrijven termijn, door den gemeenteraad en het betrokken kerkbestuur gezamenlijk, overeenkomstig met de bepalingen dezer wet, herzien, of zoo er geen reglementen zijn vastgesteld. — Daarvan moet blijken bij een besluit van den gemeenteraad. — De oprigting van nieuwe instellingen van dien aard geschiedt op gelijke wijze, onder vaststelling van het reglement

Art. 7. De besluiten der gemeenteraden en de reglementen bij art. 4 en 6 vermeld, worden binnen acht dagen na hunne dagteekening medegedeeld aan gedeputeerde staten. Gedeputeerde staten zien toe, dat die reglementen de noodige voorschriften inhouden tot verzekering van een regelmatig beheer, en dat zij niets bevatten, strijdig met de wetten of het algemeen belang.

Art. 8. De stichtingbrieven of andere acten of bewijzen van oprigting der, bij de afkondiging dezer wet, aanwezige instellingen, vermeld bij litt. *d* van art. 3, en de reglementen, waarnaar zij worden beheerd, worden, binnen eenen door Ons voor te schrijven termijn, bij authentiek afschrift, medegedeeld aan het bestuur der gemeente waar zij zijn gevestigd. — Bij gebreke van zoodanige stichtingbrieven of andere acten of bewijzen en reglementen, worden in allen geval de wijze van inrigting en de regelen van beheer medegedeeld. — Bij het niet in acht nemen van dit artikel worden deze instellingen gelijkgesteld met die, vermeld bij lit. *a* van art. 3, en de hiertoe betrekkelijke bepalingen dezer wet op haar toegepast.

Art. 9. Van de oprigting van instellingen, vermeld bij lit. *d* van art. 3, wordt, minstens eene maand alvorens zij in werking treden, schriftelijk kennis gegeven aan het bestuur der gemeente, waar zij worden gevestigd, onder mededeeling van het reglement, dat het doel der instelling, en de middelen en wijze, om dat doel te bereiken, aanduidt.

Art. 10. Van alle in de gemeente aanwezige instellingen van weldadigheid, naar de onderscheidingen bij art. 3 vermeld, wordt, door de zorg van burgemeester en wethouders, eene lijst opgemaakt en aangeboden.

Art. 11. De gemeentebesturen zijn verpligt zorg te dragen, dat er, voor zooveel daarin niet op andere wijs wordt voorzien, inrigtingen bestaan, waarin arme kinderen opleiding en onderwijs kunnen erlangen. — De gedeputeerde staten zien toe, dat deze verpligting worde nagekomen en de vereischte kosten op de gemeentebegrooting worden gebragt.

Art. 12. Alle, niet door het staats- of provinciaal gezag opgerigte godshuizen zijn, onverminderd het toezigt, dat daarop, in verband met hunnen oorsprong, door anderen moet worden uitgeoefend, onderworpen aan het onmiddellijk toezigt van burgemeester en wethouders der gemeente, waar zij zijn gevestigd. — Alle, ook provinciale godshuizen zijn onderworpen aan het oppertoezigt van het algemeen bestuur, dat zich, zoo dikwerf het dit noodig oordeelt, door een onderzoek in de gestichten zelve, verzekert, dat zij aan hunne bestemming blijven beantwoorden.

Art. 13. Art. 12 is eveneens toepasselijk op werkhuizen. Wij behouden Ons voor, bij maatregel van inwendig bestuur, algemeene regels voor de inrigting van werkhuizen te geven.

Art. 14. Zoo het doel eener instelling van weldadigheid is vervallen, wordt het gebruik harer bezittingen en inkomsten tot eene andere, aan de laatst bekende zoo nabij mogelijk komende, bestemming geregeld, ten aanzien van: *a.* gemeenteinstellingen (art. 3 *a*), door den gemeenteraad, onder goedkeuring van gedeputeerde staten; *b.* instellingen eener kerkelijke gemeente (art. 3 *b*), door de bevoegde kerkelijke besturen; *c.* instellingen van gemengden aard (art. 3 *c*), door den gemeenteraad en het bevoegd kerkelijk bestuur in gemeenschappelijk overleg, onder goedkeuring van gedeputeerde staten, en *d.* instellingen door bijzondere personen of vereenigingen geregeld en bestuurd (art. 3 *d*), door de bestuurders der instelling, onder Onze goedkeuring. — Blijft die regeling binnen eenen voor elk bijzonder geval door Ons, des noodig, voor te schrijven termijn achterwege, dan geschiedt zij door Ons bij een met redenen omkleed, in het *Staatsblad* te plaatsen besluit.

Art. 15. Besturen van instellingen van weldadigheid, op eenigerlei wijze aan de voorschriften dezer wet niet gehoorzaam, erlangen in geen geval de magtiging bij artt. 947 en 1717 van het Burgerlijk Wetboek bedoeld. — Zij, welke de voorwaarden, aan de magtiging door Ons verbonden, niet nakomen, erlangen daarna geene nieuwe magtiging.

2de Afd. *Van de verpligting der besturen van instellingen van weldadigheid tot het doen van opgaven en van de goedkeuring op hunne handelingen vereischt.*

Art. 16. De besturen aller instellingen van weldadigheid doen jaarlijks over den staat hunner instellingen en de uitkomsten van hun beheer, ten behoeve van het verslag bij art. 195 der grondwet gevorderd, de opgaven, die van wege het departement van Binnenl. Zaken worden gevraagd. — Over den aard en vorm dier opgaven worden door Ons algemeene voorschriften gegeven.

Art. 17. Indien het bestuur eener instelling van weldadigheid niet voldoet aan het voorschrift van art. 16, kunnen burgemeester en wethouders, na eene tweede vruchtelooze aanschrijving, de inlichtingen, onder persoonlijke aansprakelijkheid der bestuurders welke tot die vertraging hebben medegewerkt voor de kosten, door eene commissie doen inwinnen. Zij kunnen zich, des noods met den sterken arm, toegang verschaffen tot de boeken en stukken der betrokkene instelling.

Art. 18. Alle daarvoor vatbare vaste goederen der instellingen van weldadigheid moeten tegen brandschade worden verzekerd. De bestuurders, die dit hebben verzuimd, zijn uit eigen middelen, hoofdelijk voor het geheel, aansprakelijk voor schade, door dat verzuim te weeg gebragt.

Art. 19. De besturen der instellingen van weldadigheid moeten de gelden, voorhanden boven het bedrag tot den geregelden gang van hun beheer vereischt, beleggen hetzij door aankoop van onroerende goederen of van inschrijvingen in een der grootboeken der Nederlandsche schuld, hetzij in rentegevende schuldbrieven gehypothekeerd op vaste goederen, welker onbezwaarde waarde ten minste een derde boven de te beleggen som bedraagt. De keuze der wijze van beleggen behoeft de goedkeuring van Gedeputeerde Staten, en aankoop van onroerende goederen de Onze. Indien de bestuurders gedurende één jaar zijn in gebreke gebleven geldsommen overeenkomstig het voorschrift van dit artikel te beleggen, zijn zij, met uitzondering dergenen, die daartoe niet hebben medegewerkt, uit eigen middelen, hoofdelijk voor het geheel, de wettelijke interessen daarvan verschuldigd. Het openbaar ministerie kan, in het belang der instelling, ambtshalve de toepassing dezer bepaling vorderen.

Art. 20. De besturen der instellingen van weldadigheid behoeven de magtiging van Gedeputeerde Staten tot het opnemen van gelden; vervreemden, uitgeven op erfpacht, verruilen of verpanden van onroerende goederen; verkoopen of overdragen van inschrijvingen in een der grootboeken der Nederlandsche schuld, of van andere effecten, actien en schuldvorderingen; geven van handligting van bestaande hypothecaire inschrijvingen; voeren van regtsgedingen, anders dan in het geval bij art. 96 vermeld; aangaan van dadingen en opdragen van de beslissing eener zaak aan scheidsmannen; oprigten van nieuwe of het vernieuwen van bestaande gebouwen en het doen van herstellingen, waarvan de kosten worden berekend te boven te gaan eene som door Gedeputeerde Staten te bepalen.

Art. 21. Alle werken, aan het slot van art. 20 vermeld, die eene uitgaaf vorderen van meer dan vijf honderd gulden, worden in het openbaar aanbesteed, ten ware gedeputeerde staten, in bijzondere gevallen, in het belang der betrokken instelling, toestaan dat daarvan worde afgeweken. — De bestekken en voorwaarden van aanbesteding behoeven de goedkeuring van den gemeenteraad.

Art. 22. De begrootingen en rekeningen van ontvangsten en uitgaven der instellingen van weldadigheid zijn onderworpen aan de goedkeuring van den raad der gemeente, waar de instellingen zijn gevestigd, of uit wier fondsen zij subsidie genieten. — Van de toepassing van dit artikel zijn uitgezonderd de begrootingen en rekeningen der staats- en provinciale instellingen en der instellingen bij litt *b* en *d* van art. 3 vermeld, die geen subsidie uit de fondsen van burgerlijke gemeenten, provincien of het rijk genieten.

Art. 23. De besturen van instellingen van weldadigheid, die volgens bestaande regelen of gebruiken rekening en verantwoording aan het gemeentebestuur of eenig ander openbaar gezag doen, zijn verpligt aan datzelfde gezag jaarlijks hunne begrooting ter goedkeuring aan te bieden.

Art. 24. De besturen wier rekeningen en begrootingen volgens artt. 22 en 23 aan goedkeuring zijn onderworpen, behoeven, onverminderd de toepassing van artt. 16—20, de goedkeuring van gedeputeerde staten tot het verleenen van kwijtschelding of afslag van pachtgelden, huurpenningen en interessen. — Zij mogen onroerende goederen niet anders dan in het openbaar verhuren of verpachten, ten ware gedeputeerde staten, in bijzondere gevallen, in het belang der instelling, bewilligen, dat het onderhands geschiede. De voorwaarde van verhuren of verpachten behoeven de goedkeuring van den gemeenteraad.

Art. 25. Alle handelingen in strijd met de voorschriften der artt. 19, 20 en 24 zijn nietig.

Art. 26. De voorschriften der artt. 19, 20, 22, 23 en 24 worden in acht genomen, onverminderd de verdere goedkeuring die, uit den aard der instellingen, op de genoemde handelingen wordt vereischt van kerkelijke besturen of anderen.

Art. 27. Openbare inzameling van gelden ten behoeve van instellingen van weldadigheid, bij wege van collecte, inschrijvingen of op eenige andere wijze, heeft niet plaats dan met magtiging van burgemeester en wethouders. — Die magtiging wordt nimmer verleend ten behoeve van instellingen wier besturen zich niet gedragen overeenkomstig de bepalingen der wet. — Van de toepassing van dit artikel zijn uitgezonderd collecten in kerkgebouwen bij de uitoefening der openbare eeredienst.

TWEEDE HOOFDSTUK. *Van het domicilie van onderstand van behoeftigen en het bestuur waarbij zij armlastig zijn.*

1ste afd. *Van de plaats waar de behoeftige domicilie van onderstand heeft.*

Art. 28. Het domicilie van onderstand van een behoeftige is de burgerlijke gemeente, waarin hij, tijdens het ontstaan der behoefte en sedert zijn meerderjarigwording, het laatst vier achtereenvolgende jaren heeft gewoond, zonder genot van onderstand uit fondsen tot ondersteuning van behoeftigen bestemd, of, indien deze niet is te vinden, de gemeente waartoe, bij dat outstaan, de plaats behoort waar hij is geboren. — Bij de toepassing van dit artikel komen niet in aanmerking de verstrekkingen in art. 67 vermeld.

Art. 29. Indien het blijkt dat het bestuur eener gemeente of instelling van weldadigheid iemand, op eenigerhande wijze, heeft aangespoord of doen aansporen om elders te gaan wonen, met het doel om het verkrijgen van domicilie van onderstand te verhinderen, zal, bij de uitspraak over het deswege ontstaan geschil, worden beslist of de duur van het daarop gevolgd verblijf elders, voor de toepassing van art. 28, moet worden gevoegd bij den tijd der inwoning in de gemeente, waar die aansporing is geschied.

Art. 30. Militairen worden geacht te wonen waar zij garnizoen houden. — Schippers, in hun schip verblijvende, worden geacht te wonen in de gemeente, op welke zij, blijkens hunne handelingen, de meeste betrekking hebben, of waarin zij doorgaans telken jaren het langst vertoeven. — Verblijf als krankzinnige in een gesticht voor krankzinnigen; als gevangene in eene gevangenis, of als kolonist in de koloniale inrigtingen tot verzorging van behoeftigen bestemd, wordt niet als inwoning beschouwd.

Art. 31. Vreemdelingen die, bij het ontstaan van behoefte, niet in de termen verkeeren om over de grenzen te worden uitgeleid, hebben domicilie van onderstand in de gemeente, waarin zij op dat tijdstip het laatst vier achtereenvolgende jaren hebben gewoond op de wijze bij art. 28 omschreven. — Inwoning gedurende de minderjarigheid komt hierbij ook in aanmerking; behalve wanneer en zoolang aan den minderjarigen vreemdeling een domicilie van ouerstand in dit rijk kan worden aangewezen krachtens art. 35. — Art. 29 is ten deze toepasselijk.

Art. 32. Indien iemand in eene gemeente is geboren uit ouders, die er niet woonden, wordt hij geacht geboren te zijn in de gemeente waar de vader of moeder, naar de onderscheidingen bij het 1ste lid van art. 35 vastgesteld, tijdens de geboorte woonde. — Geboorte in een gesticht voor krankzinnigen of in eene gevangenis wordt geacht te hebben plaats gehad in de gemeente, waar de vader of moeder, naar de voormelde onderscheidingen, woonde, toen hij of zij in bewaring werd gesteld. — Kinderen van kolonisten geboren in de koloniale inrigtingen, tot verzorging van behoeftigen bestemd, worden geacht geboren te zijn in de gemeente waartoe het bestuur behoort, voor wiens rekening de vader of moeder, naar dezelfde onderscheidingen, tijdens de geboorte, in de kolonien gevestigd was. — Indien de gemeente, welke, volgens dit artikel geacht moet worden de geboorteplaats te zijn, niet bekend is, wordt die, waar de geboorte voorviel daarvoor gehouden. — Zij van wier geboorte geen acte bestaat, worden geacht geboren te zijn, waar zij zijn gedoopt, indien het tegendeel niet blijkt.

Art. 33. Vondelingen en verlaten kinderen worden

echt geboren te zijn ter plaatse waar zij aan de openbare liefdadigheid zijn overgelaten, zoo lang niet blijkt, dat zij elders zijn geboren.

Art. 34 Het domicilie van onderstand van gehuwde vrouwen en weduwen is dat harer mannen, zoo lang zij niet na ontbinding van het huwelijk, overeenkomstig de omschrijving van art. 254 van het Burgerlijk Wetboek, een nieuw domicilie van onderstand, door inwoning volgens art. 28, of door een nader huwelijk hebben verkregen. — Art. 29 is ook ten deze toepasselijk.

Art. 35. Minderjarigen, in echt geboren of door den vader erkend, volgen het domicilie van onderstand van hunnen vader, en na diens dood of zoo, bij zijn afwezen, de moeder, krachtens art. 550 van het Burgerlijk Wetboek, een ander huwelijk heeft aangegaan, gelijk mede onechte, niet door den vader erkende minderjarigen, dat hunner moeder. — Na het overlijden der ouders, hebben minderjarigen domicilie van onderstand dáár, waar de langstlevende, en als zij onecht en niet door den vader erkend zijn, waar de moeder het had tijdens zijn of haar overlijden. — Vermoedelijk overleden verklaarde ouders worden, voor de toepassing van dit artikel, met overledenen gelijkgesteld. — Bij de ontbinding van het huwelijk der ouders, anders dan door den dood, volgen minderjarigen het domicilie van onderstand van diegene der ouders, aan wien zij zijn toevertrouwd, en dat van den vader indien zij aan derden zijn toevertrouwd.

Art. 36. De ondersteuning van behoeftigen, wier domicilie van onderstand niet is te vinden, komt ten laste van het rijk. — De regering kan hen doen verplegen in de koloniale of andere inrigtingen, bestemd tot het werk verschaffen aan of verzorgen van behoeftigen.

2de Afd. *Van acten van indemniteit en dergelijke.*

Art. 37. Acten van indemniteit, borgtogt, ontslag, readmissie en dergelijke mogen niet worden afgegeven, dan ten behoeve van buitenlandsche besturen, met Onze vergunning.

Art. 38 De gemeentebesturen, diakonien of andere armbesturen mogen met die van of in andere burgerlijke gemeenten geene overeenkomsten aangaan tot het wederkeerig ondersteunen van elkanders behoeftigen, op andere grondslagen dan die bij de vorige afdeeling vastgesteld.

3de Afd. *Overgangsbepalingen betrekkelijk tot de twee vorige afdeelingen.*

Art. 39. Behoeftigen die, bij het in werking treden dezer wet, onderstand genieten, behouden het domicilie van onderstand, hetwelk zij op dat tijdstip hadden, tot zij een nieuw hebben erlangd overeenkomstig de bepalingen der eerste afdeeling van dit hoofdstuk.

Art. 40. Het domicilie van onderstand van allen, die na het in werking treden dezer wet behoeftig worden en niet verkeeren in het geval bij art. 39 vermeld, wordt naar hare bepalingen geregeld, om het even of zij al dan niet vroeger onderstand genoten.

Art. 41. De acten, bij art. 37 vermeld, afgegeven voor het in werking treden der wet van den 28sten November 1818, (*Staatsblad* N°. 40), hebben gevolg, doch niet verder dan daaraan bij de afgifte was verbonden.

Art. 42. Art. 41 is ook toepasselijk op overeenkomsten, door gemeentebesturen, diakonien of andere armbesturen met die van of in andere burgerlijke gemeenten, voor het in werking treden van den 28sten November 1818 (*Staatsblad* N°. 40), aangegaan tot het wederkeerig ondersteunen van elkanders behoeftigen, zoolang partijen van die overeenkomsten niet afzien.

4de Afd. *Van het bestuur, waarbij de behoeftige armlastig is.*

Art. 43. De behoeftige, die behoort tot eene godsdienstige gezindte, is armlastig bij de diakonie of het armbestuur der kerkelijke gemeente dier gezindte. in wier kring zijn domicilie van onderstand is besloten, voor zooverre hij niet, dáár waar burgerlijke of gecombineerde armbesturen bestaan, behoort tot degenen tot wier ondersteuning deze zijn bestemd. — In dit laatste geval is hij daarbij armlastig.

Art. 44 Bij twijfel over den omvang van den kring eener kerkelijke gemeente, wordt die bepaald naar het gebied, waartoe de geestelijke zorg van de bedienaren der godsdienst zich uitstrekt.

Art. 45. De behoeftige, die niet behoort tot eene godsdienstige gezindte, of die behoort tot eene gezindte waarvan geen kerkelijk armbestuur bestaat, in welks kring zijn domicilie van onderstand is besloten, is armlastig bij het burg. armbestuur in dat domicilie. Bij ontstentenis van een afzonderlijk burgerlijk armbestuur, wordt het gemeentebestuur daarvoor gehouden.

Art. 46. Geen behoeftige kan armlastig worden verklaard bij eene diakonie of ander armbestuur, bestemd voor eene andere godsdienstige gezindte dan waartoe hij behoort, behoudens plaatselijk gebruik of schikkingen ten aanzien der ondersteuning van de leden van hetzelfde gezin, die tot onderscheiden godsdienstige gezindten behooren.

Art. 47. Indien en zoolang er geschil bestaat over het diakonie- of ander armbestuur, waarbij een behoeftige, die zich bevindt ter plaatse van zijn domicilie van onderstand, armlastig is, wordt hij, daartoe in de termen verkeerende, ondersteund door het burgerlijk armbestuur in dat domicilie. — Het slot van art. 45 is ten deze toepasselijk.

Art. 48. Alle diakonien of andere armbesturen kunnen, des geraden, voor hunne rekening behoeftigen ondersteunen, die volgens de bepalingen dezer wet, bij andere besturen armlastig zijn. — De gemeentebesturen hebben gelijke bevoegdheid tot ondersteuning voor gemeenterekening, indien de openbare orde het raadzaam maakt, of om het geven dier ondersteuning aan de burgerlijke armbesturen op te leggen.

Art. 49 De kosten. voortvloeijende uit het overbrengen van behoeftige krankzinnigen naar, en hunne verpleging in gestichten voor krankzinnigen, en die van verpleging in gevangenissen van niet veroordeelde behoeftige kinderen van gevangenen, die niet van de ouders kunnen worden gescheiden, moeten worden voldaan uit de fondsen der burgerlijke gemeenten, waar de verpleegden domicilie van onderstand hebben; en indien de gemeente niet te vinden is, uit 's rijks kas. Art. 91 is op de kosten toepasselijk.

Art. 50. Onverminderd de bepaling van art. 49, heeft de opneming in godshuizen plaats, overeenkomstig de reglementen dier instellingen, onafhankelijk van de bepalingen van dit hoofdstuk.

Derde Hoofdstuk. *Van de regelen bij het ondersteunen van behoeftigen in acht te nemen.*

Art. 51. Het bestuur, waarbij een behoeftige armlastig is, beslist zonder beroep en op zijne zedelijke verantwoordelijkheid, over de aanvraag om onderstand van den behoeftige, die zich bevindt ter plaatse van zijn domicilie van onderstand. — In het geval bij art. 36 vermeld, komt die beslissing toe aan den minister van binnenlandsche zaken.

Art. 52. Aan het verleenen van onderstand mogen voorwaarden worden verbonden, niet strijdig met de wet, de openbare orde of de goede zeden.

Art. 53. De behoeftigen die, door het bestuur waarbij zij armlastig zijn, worden geoordeeld in de termen te verkeeren om te worden ondersteund, worden door dat bestuur onderscheiden in dezulke, die wel en die niet of niet genoegzaam kunnen arbeiden. — Aan den eersten wordt, zooveel plaatselijke omstandigheden en middelen gedoogen, in de eerste plaats de gelegenheid verstrekt tot arbeid tegen loon, hetzij in of buiten werkhuizen, ter plaatse der armlastigheid of elders gevestigd, en nimmer bedeeling, dan voor zoo veel en zoo lang de overtuiging bestaat dat zij geen arbeid kunnen erlangen.

Art. 54. De gemeenteraad stelt, in de maand December van elk jaar, vast het maximum van bedeeling, dat gedurende het volgende jaar, naar gelang van de sterkte der gezinnen, de leeftijden en de ligchaamskrachten, kan worden verstrekt aan de behoeftigen, die tot het erlangen daarvan in de termen verkeeren en niet in godshuizen kunnen worden opgenomen. — Die bedeeling heeft zoo min mogelijk plaats in geld, maar bij voorkeur in eetwaren, brandstoffen, kleeding- en liggingstukken en huishuur.

Art. 55. De bepalingen der artt. 51—53 zijn verbindend voor alle instellingen van weldadigheid. — Art. 54 is niet verbindend voor de kerkelijke en bijzondere instellingen, die geen subsidie uit de fondsen van burgerlijke gemeenten, provincien, of het rijk genieten.

Art. 56. De besturen der instellingen van weldadigheid moeten, des gevraagd, wederkeerig aan elkander en aan de besturen der burgerlijke gemeenten, de opgaven doen, benoodigd tot het voorkomen of, wanneer daartoe aanleiding bestaat, tot het regelen van dubbele bedeelingen van erkende behoeftigen. — De hierin nalatige bestuurders zijn jegens het bestuur dat dien ten gevolge eene ondersteuning heeft verstrekt, welke anders niet zou zijn verleend, uit eigen middelen hoofdelijk voor het geheel in regten aansprakelijk voor het beloop van den verleenden onderstand.

Art. 57. Tot voorlichting en ondersteuning van het bestuur der instellingen bij litt. *a* en *c* van art. 3 vermeld, bijzonderlijk zooveel de huiszittende armen betreft, wordt, tenzij de kleinheid der gemeente dit overbodig make, de dienst van wijkmeesters ingeroepen.

Vierde Hoofdstuk. *Van het verhaal van verleenden onderstand.*

1ste afd *Van het verhaal op besturen.*

Art. 58. De onderstand, die niet belooning van arbeid is, aan behoeftigen verstrekt elders dan ter plaatse van het domicilie van onderstand, ook hangende het onderzoek naar dat domicilie, moet, des gevorderd, tot een billijk bedrag, nimmer te boven gaande het maximum bij art. 54 vermeld, door het domicilie van onderstand worden teruggegeven, indien de verstrekking, ten gevolge van ziekte of andere dringende omstandigheden, onvermijdelijk is geweest. — Daarvan moet blijken uit een met redenen omkleed besluit van den burgemeester, of van een door hem daarmede belasten wethouder der gemeente waar de behoeftige verblijft, houdende bevel tot het uitreiken van den onderstand.

Art. 59. Dat besluit wordt, binnen veertien dagen na zijne dagteekening, medegedeeld aan burgemeester en wethouders der gemeente, waar de behoeftige wordt vermoed domicilie van onderstand te hebben, of in het geval bij art. 36 vermeld, aan het departement van binnenl. zaken met aanduiding der gronden van dat vermoeden. — Indien binnen dien termijn geen vermoedelijk domicilie van onderstand ontdekt kon worden, gaat de termijn eerst in op het oogenblik dier ontdekking.

Bij ontkenning van het domicilie van onderstand door het aangesproken bestuur, en zoo die ontkenning aanleiding geeft eene andere gemeente daarvoor te houden, gaat de termijn in met den dag, waarop die aanleiding ontstaat, ten aanzien van elk ander bestuur, dat nader wordt vermoed tot de teruggaaf verpligt te zijn. — Bij het niet in acht nemen van voormelde termijnen, kan de onderstand vóór de mededeeling verstrekt, niet worden teruggevorderd.

Art. 60. Indien eene mededeeling, krachtens art. 59 aan een gemeentebestuur gedaan, niet binnen veertien dagen na ontvangst is beantwoord, moet uit de middelen der aangesprokene burgerlijke gemeente, ten gevolge van dat verzuim, zonder regt van verhaal op eenig bestuur, worden teruggegeven hetgeen volgens de artt. 58 en 59 kan worden gevorderd, tot op het tijdstip der beantwoording.

Art. 61. Burgemeester en wethouders der gemeente van het domicilie van onderstand eens behoeftigen, die elders wordt ondersteund, kunnen, des verkiezende na overleg met het armbestuur waarbij hij armlastig is, vorderen, dat hij, verder onderstand behoevende, zich kome vestigen ter plaatse van dat domicilie, voor zooverre ziekte of andere volstrekte beletselen dit niet verhinderen. — Zoo de leden van een behoeftig gezin in meer dan ééne gemeente domicilie van onderstand hebben, kan dit regt alleen worden uitgeoefend door burgemeester en wethouders van dat van het hoofd des gezins, en kunnen de leden daarvan niet, tegen hunnen wil, van elkander worden verwijderd. — In dat geval kan de onderstand aan die leden in billijkheid verstrekt, mits niet te boven gaande het maximum bij art. 54 vermeld, op hun domicilie van onderstand worden verhaald. — De art. 58—60 zijn ook ten deze toepasselijk. — De kosten van verplaatsing tot een billijk bedrag komen ten laste van het bestuur, op welks vordering zij geschiedt.

Art. 62. De onderstand in de verblijfplaats verstrekt in strijd met de vordering, bij art. 61 vermeld, kan niet worden verhaald dan alleen ingeval de verstrekking het gevolg is van bewezene ziekte of andere volstrekte verhindering van verplaatsing. — In dat geval gelden mede de bepalingen der art. 58—60.

Art. 63. Het voorschot van den onderstand bij art. 58 en het 3de lid van art. 61 vermeld, geschiedt door de burgerlijke armbesturen en, indien deze ontbreken, uit de fondsen der burgerlijke gemeente, waar de behoeftige verblijft. — De teruggaaf geschiedt uit de fondsen der burgerlijke gemeente van het domicilie van onderstand, behoudens verhaal op het burgerlijk armbestuur zoo het er is. — Een en ander onverminderd plaatselijke schikkingen ook met diakoniën of kerkelijke en gecombineerde armbesturen, welke schikkingen echter, voor de teruggaaf, nimmer kunnen worden ingeroepen jegens de vorderende gemeente. — De bepalingen van dit artikel zijn ook toepasselijk op onderstand, verstrekt in Nederland aan vreemdelingen en in het buitenland aan Nederlanders, vallende in de termen van overeenkomsten door de regering daaromtrent met andere mogendheden aangegaan.

Art. 64. De bepalingen der art. 58—63 zijn niet toepasselijk op de kosten van verpleging bij art. 49 vermeld. De wijze van kennis geven van het verstrekken daarvan wordt door Ons geregeld.

Art. 65. De diakonien en andere ambesturen zijn jegens de burgerlijke gemeente van het domicilie van onderstand aansprakelijk voor de teruggaaf door deze gedaan van onderstand elders verstrekt, indien zij hebben toegestemd in de uitreiking daarvan voor hunne rekening.

Art. 66. De onderstand, in het bij art. 47 genoemd geval, verstrekt tot op het tijdstip der aanwijzing van het diakonie- of ander armbestuur, waarbij de behoeftige armlastig is, kan op het aangewezen bestuur worden verhaald, wanneer de bepalingen der artt. 58 en 59, op dit onderwerp toegepast, daaromtrent zijn in acht genomen.

Art. 67. Geen verhaal kan plaats hebben van: *a.* kosten van onderwijs van behoeftige kinderen, die daarom echter niet mogen worden verstoken van het onderwijs, dat, in de gemeente waar zij verblijven, aan zoodanige kinderen in het algemeen wordt gegeven; *b.* kosten van begrafenis en *c.* reispenningen en andere kortstondige en geringe bedeelingen, ter beoordeeling dergenen, door wie volgens art. 94 de geschillen ten deze worden beslist. — Die uitgaven blijven voor rekening der burgerlijke gemeente, waar zij zijn gedaan, onverminderd plaatselijke schikkingen met diakonien of andere armbesturen.

2de Afd. *Van het verhaal op de ondersteunden, hunne bloed- of aanverwanten of nalatenschappen.*

Art. 68. De inkomsten van bezittingen van weezen, vondelingen, verlaten kinderen en andere eenloopende behoeftigen in godshuizen verpleegd, worden, gedurende den tijd der verpleging, genoten door het bestuur dat haar bekostigt, doch niet verder dan tot het beloop der gemaakte kosten.

Art. 69. Op de nalatenschappen dergenen die, staande hunne verpleging in godshuizen, komen te overlijden, kunnen de kosten dier verpleging en der begrafenis worden verhaald, voor zoo verre die niet reeds door de toepassing van art. 68 zijn vergoed.

Art. 70. De artt. 68 en 69 werken niet ten aanzien van meerderjarigen, die op andere voorwaarden in een godshuis ter verpleging zijn opgenomen.

Art. 71. Alle verdere onderstand aan behoeftigen verstrekt, anders dan tot belooning van arbeid, kan door het bestuur, waarbij de ondersteunde armlastig is, renteloos worden verhaald: *a.* indien de ondersteunde tot de teruggaaf daarvan in staat geraakt, op hem zelven; *b.* op zijne bloed- of aanverwanten, die, krachtens de artt. 376 en volgg. van het burgerlijk wetboek, tot zijne alimentatie zijn verpligt;

Art. 72. De vorderingen bij artt. 68, 69 en 70 vermeld, zijn bevoorregte schulden en nemen rang onmiddellijk na die in art. 1195 van het burgerlijk wetboek omschreven, voor zoo verre zij daarin niet reeds zijn begrepen.

Art. 73. De octrooijen vroeger verleend omtrent het verhaal van kosten van verpleging of onderstand, of het erfregt van instellingen van weldadigheid op de nalatenschappen der verpleegden of ondersteunden, worden vervallen verklaard.

3de Afd. *Van Verjaring.*

Art. 74. Alle vorderingen aan besturen wegens onderstand aan behoeftigen, door of op last en voor rekening van burgerlijke gemeenten, diakonien of andere armbesturen verstrekt, verjaren door verloop van één jaar na den 31sten Dec. van het jaar, waarin de verstrekking plaats had. — Voor den onderstand bij het in werking komen dezer wet reeds verstrekt, gaat die termijn in op den 31sten December na hare afkondiging. — Indien het domicilie van onderstand van den behoeftige of het bestuur, waarbij hij armlastig is, bij het verstrijken dier termijnen, nog niet is erkend of aangewezen, gaan zij in den 31sten December van het jaar, waarin die erkenning of aanwijzing plaats heeft.

Art. 75. De verjaring bij art. 74 vermeld, wordt, doch telkens slechts voor een jaar, gestuit door eenvoudige schriftelijke aanmaning van burgemeester en wethouders der gemeente, waar de onderstand is verstrekt. — Die aanmaning wordt geacht niet te bestaan indien daarvan niet gelijktijdig afschrift is gezonden aan gedeputeerde staten der provincie tot welke het aangesproken bestuur behoort. Deze berigten de ontvangst.

Art. 76. De verjaring, bij art. 74 vermeld, geldt slechts zoo zij wordt ingeroepen door het bestuur, ten welks behoeve zij is verkregen.

Art. 77. De regtsvorderingen tot verhaal van onderstand krachtens de artt. 68, 69 en 70 verjaren door verloop van vijf jaren na den 31 Dec. van het jaar, waarin de onderstand is verstrekt, of in het geval bij lit. *a* van art. 71 vermeld, nadat de ondersteunde tot de teruggaaf is in staat geraakt.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Van subsidien uit fondsen van burgerlijke gemeenten aan instellingen van weldadigheid.

Art. 78. Na het in werking komen dezer wet, mogen geene subsidien, die vroeger niet werden verleend, of tot een hooger bedrag dan vroeger, uit de fondsen van burgerlijke gemeenten aan besturen van instellingen van weldadigheid worden toegestaan, dan bij een met redenen omkleed besluit van den gemeenteraad.

Art. 79. Bij dat besluit moet blijken: *a.* dat de volstrekte noodzakelijkheid van het subsidie of van de verhooging is bewezen door de rekening en verantwoording der inkomsten en uitgaven van het betrokken bestuur over het, bij de dagteekening van het besluit, laatst afgeloopen, en de begrooting [illegible] dienstjaar; *b.* dat ten behoeve van het betrokken bestuur, naar het oordeel van den gemeenteraad, op eene billijke wijze is bijgedragen door hen, van wie zoodanige bijdragen, overeenkomstig den aard der instelling, in den regel worden gevraagd.

Art. 80. Bij het verleenen van subsidie aan diakonien of andere armbesturen, die tevens godshuizen beheeren, wordt bij het besluit, in art. 78 vermeld, aangewezen hoeveel voor de ondersteuning van huizittende armen en hoeveel voor het beheer der godshuizen wordt toegekend.

Art. 81 De subsidiën uit de fondsen eener burgerlijke gemeente aan diakoniën of kerkelijke en gecombineerde armbesturen voor de ondersteuning van huiszittende armen verstrekt, mogen te zamen niet meer beloopen dan de helft van het bedrag, dat, met inachtneming van het maximum bij artikel 54 vermeld, noodig is voor de ondersteuning der huiszittende armen, in de gemeente domicilie van onderstand hebbende, welke bij die besturen gezamenlijk armlastig zijn en in de termen verkeeren om onderstand te erlangen.

Art. 82. Indien een of meer diakonien of kerkelijke en gecombineerde armbesturen voldoende aantoonen, dat zij met het subsidie, aan hen toegekend binnen het perk bij art. 81 omschreven, niet kunnen voorzien in de ondersteuning van al de armen bij het slot van dat artikel vermeld, wordt verder uit de fondsen der burgerlijke gemeente, waar dit geval ontstaat, aan geen der in de gemeente aanwezige besturen eenig subsidie verstrekt.

Art. 83. In dat geval wordt door den gemeenteraad, bij een met redenen omkleed besluit, *a.* bepaald, welke soorten van behoeftigen, naar de regelen in art. 84 gesteld, bij elke diakonie of kerkelijk en gecombineerd armbestuur armlastig blijven, en van welke soorten de armlastigheid overgaat tot het burgerlijk armbestuur, en *b.* een burgerlijk armbestuur opgerigt of de werkkring van het bestaande uitgebreid, tot ondersteuning der behoeftigen, waarvan de diakonien of kerkelijke en gecombineerde armbesturen worden ontheven.

Art. 84. In het geval, bij art. 83 vermeld, wordt de armlastigheid bij de diakonien of kerkelijke en gecombineerde armbesturen allereerst beperkt tot de ledematen der godsdienstige gezindten, waartoe die besturen behooren, hunne gezinnen en nagelaten weezen. — Schieten de middelen tot ondersteuning van die allen te kort, dan wordt die armlastigheid verder beperkt tot weezen en, onder de ledematen, tot weduwen en hare gezinnen, ouden boven eenen vast te stellen leeftijd, en gebrekkigen, die niet kunnen arbeiden, of, des noodig, tot eene of andere dezer soorten afzonderlijk.

Art. 85 Indien de kring van eene diakonie of kerkelijk en gecombineerd armbestuur zich uitstrekt tot meer dan éene of tot gedeelten van meer dan éene burgerlijke gemeente, en er tot toepassing der artt. 82 en volgende slechts aanleiding bestaat voor het gedeelte der bij dat bestuur armlastige behoeftigen dat in eene of meer dier gemeenten domicilie van onderstand heeft, wordt die toepassing daartoe beperkt, en blijven de overige bepalingen dezer wet voor de diakonie of het kerkelijk en gecombineerd armbestuur van kracht, ten aanzien der andere daarbij armlastige behoeftigen.

Art. 86. De 1ste zinsnede van art. 7 is toepasselijk op de besluiten door de gemeenteraden genomen krachtens de bepalingen van dit hoofdstuk.

ZESDE HOOFDSTUK. *Van bedelaars en landloopers.*

Art. 87. Behalve de koloniale inrigtingen, tot opneming van bedelaars en landloopers bestemd, kunnen ook de werkhuizen, op verlangen hunner besturen, door Ons, bij een in het *Staatsblad* te plaatsen besluit, worden verklaard te zijn bedelaarsgestichten ter opneming van bedelaars en landloopers, wier opzending naar zoodanige gestichten, krachtens de bepalingen van het wetboek van strafregt, moet of kan plaats hebben, en die domicilie van onderstand hebben in de gemeenten in Ons besluit aan te wijzen. — In dat geval behoeven de reglementen dier werkhuizen Onze goedkeuring.

Art. 88. De tuchtiging, in bedelaarsgestichten op te leggen, bestaat in gedeeltelijke onthouding der gewone voeding; in vermindering der hun toeberekende belooning voor hunnen arbeid, en in eenzame opsluiting, afzonderlijk of vereenigd.

Art 89. Bij maatregel van inwendig bestuur worden geregeld de gevallen en de mate waarin en de tijd waarvoor de tuchtiging bij art. 88 vermeld, kan worden toegepast, gelijk mede, in verband met de bepalingen van het wetboek van strafregt, de voorwaarden, de tijd en wijze op welke de bedelaars en landloopers uit de bedelaarsgestichten worden ontslagen.

Art. 90. De kosten, voortvloeijende uit de opzending naar en de plaatsing en verzorging in bedelaarsgestichten, van bedelaars en landloopers krachtens de bepalingen van het wetboek van strafregt, en van hunne kinderen, die niet van de ouders kunnen worden gescheiden, worden voldaan uit de fondsen der burgerlijke gemeente waar zij domicilie van onderstand hebben, en indien deze niet is te vinden, door het rijk. — Op gelijke wijze worden voldaan de kosten van verpleging tusschen het oogenblik, waarop de opgelegde gevangenisstraf eindigt, en dat der opzending naar het bedelaarsgesticht.

Art. 91. De kosten bij art. 90 vermeld, kunnen niet anders dan ten gevolge van bijzondere of plaatselijke beschikkingen worden verhaald op besturen van instellingen van weldadigheid. — Indien de betrokken personen pensioen of gagement genieten, kan dit, over het tijdvak van hun verblijf in een bedelaarsgesticht, tot geheele of gedeeltelijke goedmaking dier kosten, worden uitbetaald aan het bestuur der betrokken gemeente, of ten behoeve van het rijk worden ingehouden.

Art. 92. Indien de besturen der gemeenten waar de betrokken personen domicilie van onderstand hebben, zulks verlangen, kunnen de bedelaars en landloopers bij ontslag, ten koste dier gemeenten, derwaarts worden overgebragt. — In dat geval zal hetgeen de ontslagenen in het bedelaarsgesticht mogten hebben te goed gemaakt, aan hen eerst bij aankomst in die gemeente worden uitgereikt.

ZEVENDE HOOFDSTUK. *Van de uitspraak der geschillen.*

Art. 93. Geschillen over de vraag of eene instelling al dan niet eene instelling is van weldadigheid, en tot welke der in art. 3 omschreven soorten zij behoort: over hare inrigting en bestemming, voor zoo veel het niet een geschil betreft van burgerlijk regt, en over het regt tot benoemen, schorsen en ontslaan van besturen over andere dan kerkelijke instellingen, worden door Ons beslist na verhoor dergenen, die, bij het ontstaan van het geschil, met het bestuur der betrokkene instelling zijn belast.

Art. 94. Gedeputeerde staten trachten in der minne te doen bijleggen alle geschillen tusschen besturen van gemeenten tot dezelfde provincie behoorende, over het domicilie van onderstand van behoeftigen; het bestuur, waarbij zij armlastig zijn; den kring der diakonien of andere armbesturen; het verhaal en het verhaalbaar bedrag van verstrekten onderstand, en verleenen van subsidie uit fondsen van burgerlijke gemeenten aan besturen van instellingen van weldadigheid, welker kring zich tot meer dan éene of tot gedeelten van meer dan éene gemeente uitstrekt. — Indien zij daarin niet slagen, dragen zij die geschillen aan Ons ter beslissing voor. — Geschillen van dien aard tusschen gemeentebesturen en besturen van instellingen van weldadigheid, of tusschen deze laatste onderling, worden, indien partijen tot dezelfde provincie behooren, door gedep. staten beslist. — Alle geschillen van dien aard tusschen besturen tot meer dan éene provincie behoorende, en die over de vraag, of een behoeftige bij het rijk armlastig is, worden door Ons beslist. — Een en ander onverminderd de bepaling van art. 96. — De beslissingen over den kring van diakonien of kerkelijke armbesturen worden genomen na verhoor van de betrokken kerkelijke besturen. — De kantonregters zijn verpligt, op aanvraag van gedeputeerde staten, personen onder eede te hooren over feiten betreffende geschillen in dit artikel bedoeld en daarvan procesverbaal op te maken.

Art. 95. De uitspraken van gedeputeerde staten bij art. 94 vermeld, kunnen door Ons worden vernietigd. — De partij, die zich door zoodanige uitspraken bezwaard acht, kan die vernietiging slechts vragen binnen drie maanden nadat de uitspraak ter harer kennis is gekomen. — Voor de uitspraken over de toepassing der wet van den 28sten November 1818 (*Staatsblad* N°. 40) reeds gedaan bij het in werking komen der tegenwoordige wet, gaat de voormelde termijn in op den dag van dat in werking treden. — Bij vernietiging eener uitspraak wordt het geschil tevens door Ons beslist.

Art. 96. Vorderingen tot verhaal van verstrekten onderstand, krachtens deze wet, op diakonien of kerkelijke armbesturen, worden voor den burgerlijken regter gebragt, indien zij niet door de administratieve magt mogten in der minne worden afgedaan.

Art. 97. Geschillen over de toepassing der art. 68—73 behooren tot de kennisneming van den burgerlijken regter.

ACHTSTE HOOFDSTUK. *Algemeene en slotbepalingen.*

Art. 98. Onder godshuizen worden, voor de toepassing dezer wet, verstaan, alle inrigtingen in welke behoeftigen met een weldadig doel worden gehuisvest, met of zonder verdere verzorging. — Voor gestichten voor krankzinnigen wordt niet gederogeerd aan de bepalingen der wet van den 29sten Mei 1841 (*Staatsblad* N°. 20). — Onder werkhuizen worden verstaan alle inrigtingen van weldadigheid, waarin aan behoeftigen, in plaats van anderen onderstand, loon voor arbeid wordt verstrekt.

Art. 99. Indien een gemeenteraad weigert de uitgaven, die krachtens deze wet, met of zonder regt van verhaal, uit de fondsen der gemeente moeten worden gedaan, op de begrooting te brengen, wordt art. 212 der gemeentewet toegepast.

Art. 100. Indien een armbestuur, welks begrooting en rekening, volgens artt. 22 en 23, onderworpen is aan de goedkeuring van den gemeenteraad, weigert de uitgaven die krachtens deze wet uit zijne fondsen moeten worden gedaan, op zijne begrooting te brengen, geschiedt zulks door den gemeenteraad.

Art. 101. Voor de werking dezer wet is art. 874 van het wetboek van burgerlijke regtsvordering toepasselijk op de besturen der burgerlijke gemeenten.

Art. 102. Alle stukken, uit deze wet voortvloeijende, zijn vrij van zegel en worden, voor zooveel zij aan registratie onderhevig zijn, gratis geregistreerd.

Art. 103. De wet van den 28sten November 1818 (*Staatsblad* N°. 40) en alle andere wetten, reglementen en verordeningen, betrekkelijk de onderwerpen bij deze wet geregeld, worden afgeschaft.

Bij het *Ontwerp van Wet op het Armbestuur* is gevoegd de volgende

MEMORIE VAN TOELICHTING,

van welke wij voorloopig de algemeene beschouwingen mededeelen.

Volgens art. 195 der grondwet is het armbestuur een onderwerp van aanhoudende zorg der regering en wordt het door de wet geregeld.

Aan die regeling bestaat wezenlijke behoefte. Het belang van den Staat vordert, dat de onderscheiden instellingen van weldadigheid regelmatig werken, tot bereiking van aller doel, de leniging der armoede, zoover de beschikbare middelen reiken, en op zulke wijze, dat de luiheid en ledigang niet worden gevoed.

Zoodanige regelmatige werking kan, vooral in Nederland, waar zoo vele en veelsoortige instellingen van weldadigheid bestaan, moeijelijk plaats hebben, zoo lang, bij gebrek van doeltreffende wetsbepalingen, de werking dier instellingen uitsluitend afhangt van de inzigten en handelingen van hare menigvuldige afzonderlijke besturen, waarvan het personeel daarenboven gestadig afwisselt.

De wettelijke regeling, door de grondwet gevorderd, betreft het armbestuur in zijn geheel zonder eenige beperking. Naar het oordeel des gouvernements omvat dat armbestuur *alle* instellingen van weldadigheid, welke zorg voor behoeftigen in of buiten gestichten ten doel hebben: even als de werkhuizen of andere gestichten, bestemd tot opneming van bedelaars en landloopers.

Het verschil, in oorsprong en aard, dat tusschen de instellingen van weldadigheid hier te lande bestaat, brengt mede, dat de bepalingen der wet niet voor alle geheel dezelfde kunnen wezen.

Daaruit vloeit de noodzakelijkheid voort, dat de wet de verschillende soorten van instellingen onderscheide, en dat de regels, die zij voorschrijft, schoon alle op het gemeenschappelijk doel gerigt, echter met dat verschil in verband worden gebragt.

Tot verzekering eener regelmatige werking dier instellingen, wordt in de eerste plaats vereischt, dat die werking door regels of reglementen worde beheerscht. Deze ontbreken thans bij zeer vele. Het is daarom noodzakelijk, dat de wet voorschrijve, dat en op welke wijze in dat gemis zal worden voorzien.

Ook de wijze, op welke nieuwe instellingen kunnen worden tot stand gebragt, en de mededeeling, die daarvan aan het burgerlijk gezag behoort te geschieden, voor zooverre zij niet van dat gezag zelf voortkomen, eischt, zoo de taak, bij de grondwet aan de regering opgelegd, naar behooren zal worden volbragt, wettelijke voorschriften.

Het behoort wijders tot het wezen eener wet op het armbestuur, dat zij doeltreffende regels bevatte, zoowel omtrent de betrekking in het algemeen van de besturen der instellingen tot het burgerlijk gezag, als ten opzigte der [illegible]

in het bijzonder, die, van de zijde van dat gezag, wordt vereischt op hunne burgerlijke handelingen, welke op het behoud en den voor- of achteruitgang der bezittingen en inkomsten tot leniging der armoede bestemd, van invloed zijn. Zoo de laatste toch te regt worden beschouwd als goed der armen, die zelven niet voor de handhaving en het rigtige beheer daarvan kunnen zorgen, is die zorg een gewigtig deel van den grondwettigen pligt der regering.

Deze zorg behoort zich niet slechts daartoe uit te strekken, dat de instellingen aan hare bestemming blijven beantwoorden. Zij omvat ook de voorziening in het geval, dat zij haar doel, ten gevolge van veranderde omstandigheden, niet meer kunnen bereiken. Voor dat geval moet er zekerheid bestaan, dat bezittingen en inkomsten, eenmaal tot het uitoefenen van weldadigheid bestemd, al is het dan ook onder een gewijzigden vorm, tot het bereiken van dat heilzaam doel bestemd blijven, en daaraan niet willekeurig kunnen worden onttrokken.

Na de verzekering van een regelmatig beheer der genoemde instellingen op deugdelijke grondslagen, schijnt het tot het gebied der wet te behooren, de betrekking te regelen, die er bestaat tusschen hen welke tot het erlangen van onderstand in aanmerking komen, en de instellingen tot het verleenen daarvan bestemd.

De ervaring heeft aangetoond, dat die regeling, zoo als zij is vervat in de wet van den 28sten November 1818 (*Staatsblad* N°. 40), de vereischte volledigheid mist en voor verbetering vatbaar is.

De regering heeft, met het oog op die ervaring, dit gewigtig punt rijp overwogen. Zij is overtuigd, dat den arme een antwoord moet kunnen worden gegeven op de vraag, aan welk bestuur hij zijnen nood kan te kennen geven en het oordeel toekomt, of hij al dan niet onderstand behoort te erlangen.

De grondslagen voor dat antwoord kan alleen de wet op eene voldoende en regelmatige wijze vaststellen, vooral in dit rijk, waar schier in elke gemeente onderscheidene armbesturen zijn, die met elkander niet in een regtstreeksch verband staan, maar elk op zich zelf werken.

Bij gemis van wettelijke regeling van dit onderwerp zou er geheele willekeur heerschen.

Het gevaar daarvan zou te grooter zijn, daar de ondervinding, niet slechts in de laatste maar ook in vroegere tijden, meermalen heeft bewezen, dat onderscheiden besturen zich op allerlei wijze pogen te onttrekken aan de toepassing der wettelijke bepalingen, die ten dien aanzien hier te lande steeds hebben bestaan. Daaruit kan genoegzaam worden afgeleid, dat uit het gemis van zoodanige bepalingen misbruiken en gevolgen zouden voortvloeijen, die vele behoeftigen in eenen met de voorwaarden der openbare orde strijdigen toestand zouden kunnen plaatsen.

Maar wanneer de wet de betrekking tusschen de armen en de armbesturen in dier voege regelt, dat elk behoeftige wete, bij welk bestuur hij zich kan aanmelden, dan geeft dit den arme daarom geen het minste regt, om van het bestuur, naar hetwelk de wet hem verwijst, onderstand te *eischen*, noch wordt daardoor in het minst verkort het regt van dat bestuur, om op het verzoek om onderstand te beschikken zoo als het vermeent te behooren. Genoeg dat het bestuur wete, dat hij, die zich aanmeldt, dit doet krachtens de wet, en dat deze de te nemen beschikking stelt onder de zedelijke verantwoordelijkheid van dat bestuur, om te mogen vertrouwen, dat bij die beschikking gehoorzaamheid aan de wet, de werkelijke toestand van den behoeftige, en de middelen bij een doelmatig beheer beschikbaar, in het oog zullen worden gehouden.

In dat vertrouwen wordt, uit den aard der zaak, aan de betrokken besturen eene groote vrijheid van beschikking gelaten. De regering acht het echter een aanmerkelijk gebrek, dat er geene wettelijke regels hoegenaamd bestaan, die bij het ondersteunen van behoeftigen moeten worden in acht genomen. Zij is van oordeel, dat regels voor een welgeordend armbestuur heilzaam en noodig zijn, opdat er tusschen de onderscheidene inrigtingen eenige overeenstemming kome, en vooral worde verhoed, dat de onderstand luiheid voede en alzoo de armoede niet lenige, maar aankweeke.

De arme heeft, op het tijdstip, waarop zijne behoefte aan onderstand ontstaat, soms zijn verblijf niet ter plaatse, waar het bestuur is gevestigd, bij hetwelk hij armlastig is. Van den eenen kant moet het misbruik worden voorgekomen, dat van die omstandigheid kan worden gemaakt door het bestuur der verblijfplaats, om de fondsen van derden te bezwaren, door voor rekening van dezen, onderstand te verleenen in gevallen, waarin dit niet, of in eene ruimere mate dan volstrekt onvermijdelijk is. Van den anderen kant echter doen er zich werkelijk vele gevallen voor, waarin, door ziekte of andere dringende omstandigheden, die onvermijdelijkheid ontstaat, en waarin de voorziening in billijkheid niet kan worden gelaten voor rekening der verblijfplaats, op welke de arme geene wettelijke betrekking heeft. De wet zou, deed zij het laatste, aanleiding geven, dat dikwerf uit eene soms noodzakelijke zorg voor de geldelijke belangen van de verblijfplaats, zoodanige armen langer aan hun lot werden overgelaten of minder werden bijgestaan, dan de eischen der menschelijkheid en de handhaving der goede orde gedoogen. Daarom schijnt, wat ook van vele zijden daartegen moge zijn aangevoerd, het stelsel van verhaal, mits met omzigtigheid geregeld, in eene wet op het armbestuur, wil zij eenen regelmatigen gang van zaken verzekeren, niet te kunnen worden gemist.

Daarmede staat de vraag in naauw verband, of en in hoe verre de ondersteuning, door instellingen van weldadigheid verleend, kunne worden verhaald op de ondersteunden zelven, indien zij later in beteren toestand geraken, op hunne bloed- of aanverwanten of nalatenschappen. Het is bekend, dat dienaangaande hier te lande, oudtijds, aan de besturen van onderscheiden zoodanige instellingen octrooijen van verschillenden aard zijn verleend.

Die octrooijen geven meermalen tot regtsgedingen aanleiding, die het wenschelijk schijnt voor het vervolg te verhoeden. Het is daarom raadzaam, dat de wet, bij het vaststellen van regelen, welke aan alle instellingen gelijke regten verzekeren, die octrooijen vervallen verklare.

Onder de vele moeijelijke punten, die zich bij het ontwerpen eener wet op het armbestuur aanbieden, staat de vraag op den voorgrond, welke bepalingen zij moet bevatten met opzigt tot de subsidien, uit de fondsen van burgerlijke besturen aan kerkelijke en gemengde instellingen van weldadigheid te verleenen.

Gewis zijn aan het subsidiestelsel zwarigheden van onderscheiden aard verbonden. Of echter in den toestand, waarin wij ons te dezen aanzien, sedert eene zeer lange reeks van jaren, hier te lande bevinden, de subsidien geheel voor afschaffing vatbaar zijn, is meer dan twijfelachtig. Indien men hierop niet bevestigend durft antwoorden, moet de wet strekken om dit noodzakelijk kwaad voor de toekomst en zoo lang het niet wel geheel kan worden weggenomen, binnen bepaalde grenzen te beperken. Daartoe is het raadzaam, alles te vermijden, waaruit eenigerhande verpligting voor de gemeentebesturen tot het verleenen van subsidie zou kunnen worden afgeleid; voor te schrijven wat die besturen moeten in acht nemen om subsidien te kunnen verleenen, en een maximum aan te wijzen, boven hetwelk, in verband met het bedrag van den onderstand, door kerkelijke en gemengde armbesturen verstrekt, aan deze geen subsidie mag worden toegelegd.

De wet moet dan echter tevens de voorziening regelen, die onvermijdelijk is, indien hier of daar de omstandigheden van dien ongunstigen aard mogten wezen, dat het den gesubsidieerden armbesturen onmogelijk valt, met het maximum van het subsidie aan hunne bestemming, overeenkomstig de bepalingen der wet, te voldoen. In zoodanig geval moet de werkkring dier armbesturen worden ingekort, en die der burgerlijke armbesturen uitgebreid. Ook dit middel is aan gewigtige bedenkingen onderhevig. Het schijnt evenwel de voorkeur boven eene onbegrensde toekenning der subsidien te verdienen.

Tot het armbestuur behoort voorts de opneming en verpleging van door den regter, wegens bedelarij en landlooperij, veroordeelden in bedelaarsgestichten. Thans zijn alleen het gesticht te Ommerschans en de gestichten te Veenhuizen, alle behoorende tot de koloniën der maatschappij van weldadigheid, door den koning verklaard te zijn bedelaarsgestichten. De onderstelling, dat men er in zou kunnen slagen, die personen elders met minder kosten te verzorgen, heeft wel eens den wensch doen uiten, dat zij in andere daartoe te bestemmen inrigtingen konden worden geplaatst. De regering oordeelt, dat daarin geen bezwaar kan gelegen zijn, zoodra de wet haar den invloed en het toezigt op zoodanige inrigtingen zal hebben verzekerd, vereischt tot waarborg voor eenen geregelden gang van zaken.

Alles wat betreft het qualificeren van het feit van bedelarij en landlooperij en het weren en bestraffen daarvan, behoort tot het gebied van het wetboek van strafregt. Daarentegen kan, naar de meening des gouvernements, de wet op het armbestuur de regels vaststellen, naar welke in de bedelaarsgestichten de tuchtiging mag geschieden, die tot handhaving der orde volstrekt noodig is. Zoo ook dient zij te bepalen, door wie de kosten der verpleging in die gestichten moeten worden gedragen, waaromtrent in de laatste tijden twijfelingen zijn geopperd, welke de wet behoort op te heffen.

Het gouvernement heeft zich, bij het ontwerpen der wet, niet ten doel gesteld een geheel nieuwen toestand te scheppen, waarvoor het tijdstip nog niet gekomen schijnt, maar den bestaanden te regelen en zijne verschillende deelen in onderling verband te brengen.

De vrijheid van bijzondere personen en vereenigingen tot deelneming aan het werk der weldadigheid is daarbij behouden, ja gewekt, maar, zooveel mogelijk, op eenparige zamenwerking gerigt.

De grondwet veroorlooft, des noods, verder te gaan en de geheele armenzorg als eene publieke dienst te beschouwen. Maar zoo ver te gaan schijnt thans noch noodig, noch nuttig. Dit is echter noodig, dat de wet het verband regele, waarin de kerkelijke armbesturen met de andere instellingen van weldadigheid en met het burgerlijk bestuur staan.

Op ultimo December 1848 waren er in dit rijk; 2137 diakonien of kerkelijke armbesturen; 1134 burgerlijke en algemeene armbesturen; 81 gecombineerde armbesturen.

Van de eerste waren 456 wel en 1681 niet gesubsidieerd, van de tweede 726 wel en 408 niet; en van de derde 56 wel en 25 niet.

Van een bedrag van *f* 4,207,458.38, door al die armbesturen gezamentlijk voor onderstand aan behoeftigen verstrekt, is uitgegeven door:

gesubsidieerde diakonien		*f* 1,160,474.02½
niet „ „		*f* 1,061,244.34
		f 2,221,718.36½
gesubsidieerde burgerlijke en algemeene armbesturen.	*f* 1,539,109.06	
niet gesubsidieerde burgerlijke en algemeene armbesturen.	*f* 270,966.34	*f* 1,810,075.40
gesubsidieerde gecombineerde armbesturen . .	*f* 168,677.02½	
niet gesubsidieerde gecombineerde armbesturen .	*f* 6,987.59	
		f 175,664.61½
		f 4,207,458.38

Er zijn 329 gemeenten, in welke in het geheel geen burgerlijke of algemeene armbesturen bestaan. Hierbij moeten, tot eene juiste beoordeeling der zaak, minstens nog worden gevoegd de 56 gemeenten in de provincie Groningen, alwaar de werkkring der bestaande burgerlijke armbesturen zich beperkt tot behoeftigen, die domicile van onderstand hebben in eene gemeente, welke niet behoort tot den kring eener kerkgemeente van hunne godsdienstige gezindte. De armverzorging is alzoo, tot dusverre, in minstens 385 gemeenten, uitsluitend ot genoegzaam uitsluitend aan de diakonien of kerkelijke armbesturen overgelaten.

In 260 van die 385 gemeenten zijn geen der 568 daar aanwezige diakonien gesubsidieerd. In 70 andere zijn er tevens wel en niet gesubsidieerde diakonien, als: te zamen, 156 wel en 118 niet gesubsidieerde. In de 55 overige gemeenten zijn de 103 aldaar bestaande diakonien alle gesubsidieerd.

Uit dit alles blijkt, dat in Nederland eene wet van armbestuur, niet toepasselijk op diakonien, slechts zou werken voor ruim 2/3 der gemeenten en voor ruim 1/3 van al de bestaande armbesturen, door welke laatste op verre na niet de helft van al den door die gezamenlijke besturen verstrekten onderstand wordt uitgereikt.

Door zulk eene beperking zou de wet haar doel grootendeels missen.

Het armbestuur zou inderdaad door de wet niet zijn geregeld, noch een onderwerp van aanhoudende zorg der regering kunnen uitmaken, indien de wetgever zich van alle bepalingen de diakonien verbindende, moest onthouden. Deze zijn door haar bestaan in schier alle gemeenten, door den openbaren aard harer handelingen, en door hare onmiddellijke betrekking tot het grootste getal behoeftigen in bijna alle oorden des rijks, een hoofdtak van het armbestuur in Nederland.

De pogingen door onderscheiden diakoniebesturen op verschillende tijden in het werk gesteld, om zich aan de toepassing der bestaande wet te onttrekken, doen genoegzaam voorzien, dat de ontheffing dier instellingen van alle wettelijke banden zoude leiden tot eene groote willekeur van handeling, welke in het algemeen de strekking zou hebben om den last der ondersteuning van zeer vele armen op het burgelijk bestuur over te dragen. Dit zou de weg zijn, langs welken men, na korter of langer tijd, onfeilbaar zou geraken tot eene eigenlijk gezegde armenbelasting op eene steeds toenemende schaal. Het behoeft geen betoog, dat de wetgever, in het welbegrepen belang van den staat, dit kwaad zooveel mogelijk behoort te verhoeden. Intusschen is bij het wets-ontwerp de bijzondere aard der diakonien bepaaldelijk op het oog gehouden. Zoo is de regeling der voorschriften, waarnaar zij worden beheerd, aan de bevoegde kerkbesturen overgelaten, de begrootingen en rekeningen der niet gesubsidieerde diakonien zijn niet onderworpen aan de goedkeuring van het burgerlijk gezag; de beschikking over de bezittingen en inkomsten der diakonien wier doel is vervallen, is aan de bevoegde kerkbesturen gelaten; de diakonien beschikken onbelemmerd, op hare zedelijke verantwoordelijkheid, over de aanvragen om onderstand van de zijde der armen: die de wet bij haar armlastig verklaart en dus aan hare zorgen opdraagt; de diakonien worden, in den regel, ontheven van de voldoening der kosten van verpleging van behoeftige krankzinnigen in de daartoe bestemde gestichten; van kinderen van gevangenen, die niet van ouders kunnen worden gescheiden, in de gevangenissen; van bedelaars en landloopers in bedelaarsgestichten, gelijk mede van het doen van voorschotten tot ondersteuning van armen, die wel binnen haren kring verblijven, maar elders domicilie van onderstand hebben, en van het teruggeven van hetgeen elders is voorgeschoten tot ondersteuning der armen, bij haar armlastig.

Ten aanzien der instellingen door bijzondere personen of vereenigingen bestuurd, (art. 3 *d*) vordert het ontwerp dat de acten of bewijzen van oprigting en de reglementen waarnaar zij worden beheerd, aan het openbaar gezag worden medegedeeld;

zoo het doel der instelling vervalt, het gebruik van hare bezittingen en inkomsten tot een ander weldadig einde, zoo nabij mogelijk overeenstemmende met de laatstbekende bestemming, door de bestuurders zelven onder 's konings goedkeuring worde geregeld;

het openbaar gezag toezie, dat de godshuizen tot instellingen dezer klasse behoorende, aan hunne bestemming blijven beantwoorden; hare besturen de opgaven doen, vereischt tot het opmaken van het verslag dat de regering, volgens art. 195 der grondwet, aan de Staten-Generaal moet doen van den staat van het armwezen;

die daden van beheer, die op het kapitaal en dus op de middelen tot instandhouding der instellingen invloed hebben, aan de goedkeuring van het openbaar gezag worden onderworpen;

hare besturen, even als die van alle andere instellingen, de behoeftigen aan hunne zorgen toevertrouwd onderscheiden in de zulke, die wel en die niet of niet genoegzaam kunnen arbeiden, en dat zij de eersten niet bedeelen dan voor zooveel en zoolang de overtuiging bestaat, dat zij geen arbeid kunnen erlangen: en

dat hare besturen, des gevraagd, aan andere besturen de opgaven doen, noodig tot het voorkomen of regelen van dubbele bedeelingen.

In overeenstemming met den boven verklaarden gang van denkbeelden, is het nevensgaand ontwerp van wet verdeeld als volgt:

EERSTE HOOFDSTUK. *Van het Armbestuur.* Eerste afdeeling. Van instellingen van weldadigheid, hare oprigting en reglementen. Tweede afdeeling. Van de verpligting der besturen van instellingen van weldadigheid tot het doen van opgaven, en van de goedkeuring op hunne handelingen vereischt.

TWEEDE HOOFDSTUK. *Van het domicilie van onderstand van behoeftigen en het bestuur waarbij zij armlastig zijn.* Eerste afdeeling. Van de plaats, waar de behoeftige domicilie van onderstand heeft. Tweede afdeeling. Van acten van indemniteit en dergelijke. Derde afdeeling. Overgangsbepalingen betrekkelijk tot de twee vorige afdeelingen Vierde afdeeling. Van het bestuur, waarbij de behoeftige armlastig is.

DERDE HOOFDSTUK. *Van de regelen bij het ondersteunen van behoeftigen in acht te nemen.*

VIERDE HOOFDSTUK. *Van het verhaal van verleenden onderstand.* Eerste afdeeling. Van het verhaal op besturen. Tweede afdeeling. Van het verhaal op de ondersteunden, hunne bloed- of aanverwanten of nalatenschappen. Derde afdeeling. Van verjaring.

VIJFDE HOOFDSTUK. *Van subsidien uit fondsen van burgerlijke gemeenten aan instellingen van weldadigheid.*

ZESDE HOOFDSTUK. *Van bedelaars en landloopers.*

ZEVENDE HOOFDSTUK. *Van de uitspraak over geschillen.*

ACHTSTE HOOFDSTUK. *Algemeene en slotbepalingen.* Gaat men de strekking van dit voorstel over het algemeen na, men zal vinden, dat de wet, daarop gegrond, geene der tegenwoordige krachten of werktuigen van armenzorg vernietigt. Zij zal niet afschaffen, zij zal ordenen.

Al mogt men aan deze wet geene meerdere waarde willen toekennen, dan die eener wet van overgang, zij zal,

1. een werkzaam toezigt over het bestuur en goed der armen uitbreiden en versterken;

2. de instellingen van weldadigheid aan het licht en tot algemeene bekendheid brengen, waardoor onderlinge medewerking bevorderd, het oog op den zamenhang en diens gebreken of leemten gerigt, en een waarborg tegen slecht beheer verkregen wordt.

3. regels geven zoo voor het subsidieren van overheidswege der instellingen van weldadigheid, als voor de hulp aan de armen te verstrekken.

Te Amsterdam, bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.